

PERIÓDICH QUINZENAL, ARTISTICH, LITERARI Y CIENTÍFICH

Any III

Barcelona 1er de Febrer de 1882

Núm. 56

SUMARI

TEXT.—CRÓNICA GENERAL, per Ramon E. Bassegoda. = NOSTRES GRABATS, per Eduart Tamaro. = MARINERS CATALANS CÉLEBRES, per Lluís Maria Soler y Puig. = LA FONT DE LA BELLESA (poesia), per Artur Masriera. = CUADROS POPULARS, per J. Franquesa y Gomis. = GRAN SARAU EN LO TEATRE LÍRICH, per J. M. Pascual. = D. FRANCISCO GUMÁ Y FERRÁN, per Joseph Coroleu. = LOS XIQUETS (poesia), per Carles Pivozzini Marti. = Consistori dels Jochs Florals. = Joventut Católica,—Barcelona. = BELLAS ARTS; per F. Barado. = LLIBRES REBUTS. = NOVAS.

GRABATS — D. FRANCISCO GUMÁ Y FERRÁN. = LECTURA INTERESANT. = D. CELS XAUDARÓ. D. AGUSTÍ PUJOL Y CONILL Y DON RAMON MIRALLES. = VICH. PICAPORTAS de Casa Estabanell. = ROMA. PLASSA COLONNA. = INAUGURACIÓ del trajecte del ferrocarril de Barcelona a Vilanova y Geltrú. = LO PIADÓS SAMARITÁ. = PORTALADA del palau del comte Pere Ansuers a Valladolid.

CRÓNICA GENERAL

QUE 'l nom del senyor Camacho passarà á la posteritat, no hi ha qui ho pose en dubte. Per de prompte y gracias á sos projectes financers, que ja tothom califica de famosissims, ha lograt introduhir l' alarma en tots los centros industrials. Lo nou reglament de subsidi adoptat per lo Ministre d' Hisenda, es en realitat una cosa piramidal, y tan convensut de sa bondat deu estar lo seu autor, que 's proposa portarlo á vias de fet d' una manera inflexible, tant més quan s' assegura qu' en aquest assumpto compta ab l' apoyo més decidit del illustre jefe del govern.

Aixís degué compendrerho lo Sindicat Gremial de Barcelona, al acordar suspendre la gran reunió convocada pera la tarde del 27, ab l' objecte de representar al Ministeri d' Hisenda en contra de las novas tarifas. Veritat es que, pera pendrer tal acort fou precís qu' una persona tan simpática com lo senyor Rius y Tauler hi interposés la seva influencia, manifestant qu' en lo fondo de la qüestió estava al costat dels industrials y que ab tot y aixó la suspensió de la reunió tingué en contra 6 vots sobre 13 votants. Y en realitat, la divergencia qu' existia en lo seno del Sindicat, representaba ben be á las claras la qu' existia en lo seno dels agremiats, ja qu' ab tot y la acordada suspensió, foren en gran nú-

D FRANCISCO GUMÁ Y FERRÁN

Fotografía de A. y E. F. dits Napoleon

mero las botigas que tancaren sas portas en la tarde del 27, com pera protestar tácitamente contra l'augment d'impostos y qu' ab tot y no haberse turbat l'ordre en lo més mínim, fou gran l'agitació que 's notá en aquella tarde en Barcelona.

Aixó, que segurament no haurá estranyat lo senyor Camacho, perque 's tracta de Barcelona, ciutat que sempre ha tingut fama de bullanguera y de poch respectuosa pera tot lo que 's relaciona ab lo principi d'autoritat, ha sigut precisament lo que ha passat á Madrid, Saragossa y en molts altres centres industrials. No es cosa facil convencer al contribuent de la conveniencia de que se li augmenten los impostos d'un modo com no hi ha exemple á fi de poder aumentar lo sou del ministre y funcionarios d'alta categoría, en justa recompensa potser dels grans sacrificis qu' exigeix l'arribar á tan elevadas posiciones, en los que no hi son cridats ni per sos mérits ni per sa irreprochable honradesa; y consti qu' en cap manera volém referirnos, al senyor Camacho.

Conste igualment que no 'ns fa parlar la pasió per habersens imposat en las novas tarifas 300 pessetas de subsidi, segons se 'ns assegura, en calitat d'escriptors que tenim la debilitat de omplir las planas de aquest periódich per deferir á la reiteradas súplicas de nostre editor, que te molt més en compte l'entusiasme que sentim per Catalunya que nostra escassa aptitud pera desempenyar á satisfacció son encàrrech. Lo gravar la *industria literaria* ab 300 pessetas al any no es cosa tan descabellada com podria semblar; si en lloch de pesar sobre tots los escriptors indiferentment se limités á certa classe d'escriptors deuriam eterna gratitud al senyor Camacho. ¡Qui sab si més de quatre que ara impunement se atreixen á tot, se repensarian y pendrian la determinació de adoptar altra professió més en relació ab sas especials facultats! Perque aquí 'ns diu qu' en lo senyor Cortejón no 's estiga perdent llastimosament un apreciable sabater ó un excelent betas y fils? Jo mateix no 'm defugiria de recomanarlo en tal concepte á tots mos amichs y coneguts, tant com ara m' esgarrifo de pensar que son tractat de retórica y poética sia obra de text en la cátedra que tant va honrar nostre malaguanyat Coll y Vehí.

* *

Deixant en aquest punt la lluyta empenyada entre 'l senyor Camacho, decidit á treure fins l'últim xavo del contribuent y aquest que 's resisteix á deixarse esquillar, en la mida de las sevas forsas, las noticias teatrals son las que més han de contribuir á omplir la secció del periódich que tenim encarregada.

En lo Teatro Catalá están pera posarse en escena varias obras de diferents autors, argument de primera forsa pera 'ls que acusavan á son empresari d'esperit egoista y envejós, de agiotista literari y de molts altres cosas que 'l recomanavan tan poch com aquestas.

Se anuncian pera posarse próximament en escena: *Montserrat*, comedia de D. Conrat Roure, y qual títol está pres del nom de la protagonista y no del de la célebre montanya catalana; *Almódís*, tragedia del mestre en Gay saber D. Francesch Ubach y Vinyeta, que fou premiada en los Jochs Florals de 1880; *Sota terra*, drama de D. Frederich Soler; y per últim *Corona d'espinas*, comedia de D. Joaquim Riera y Bertran.

Al Principal, la excelent companyia dramática que dirigeix lo senyor Catalina ha tingut l'acert de posar en escena la gran creació de Ayala *Consuelo*, en qual desempenyo prengué una part molt notable la eminent artista donya

Matilde Diez. Igualment estigueren molt be en sos respectius papers los senyors Catalina, Compte y Venegas y l'artista qual nom sentim no recordar, encarregada del paper de criada andalussa.

No fou tan felís la idea de fer tocar al pianista senyor Vidiella algunas pessas de concert, en las quals per altra part es precís reconeix que estigué á gran altura. Es de tot punt inconvenient que 's distrega l'atenció del espectador ab efectes tan variats com los que resultan de una pessa pera piano ó pera quarteto y 'l de una situació dramática, encara que las duas sian magistralment interpretadas y concebudas. Aixís se comprén qu' en la funció de que parlém, al aixecarse 'l teló en lo segon acte de *Consuelo*, s'hagués esborrat en gran part l'efecte produhit per lo magnífich final del primer acte. Lo senyor Catalina, més competent que nosaltres pera ferse càrrech de quan venim dihent, no ha de tolerar la repetició de semblants pout-pourris que perjudican per igual al autor dramátich, al actor y al concertista, encara que tots ells, com en lo cas de que 's tracta, tingan adquirida merescudíssima fama.

Per actuar en aquest teatro quan la companyia dramática castellana acabe los seus compromisos, lo senyor Brugada está en tractes pera ajustar una companyia de vers italiana, dirigida per lo primer actor Emmanuele y la primera actriu Adelaida Marchi, y altra de ópera italiana composta de verdaderas notabilitats en lo mon musical, entre 'ls qual se citan los noms d'en Masini y d'en Maurel.

La companyia de vers inaugurarà sas funcions ab l'últim drama de Victoriá Sardou *Odetta* ó ab la comedia de Pailleron *Le monde ou l'ont s'ennuie*, seguint ab son repertori, que es variadíssim, puig compta ab obras de Shakspeare, Schiller, Augier, Scribe, Legouvé, Delpit, Cossa, Echegaray y altres.

* *

Gran pèrdua ha sigut pera l'art, la mort de Carlos Blanc, l'ilustre profesor del colégi de Fransa. A diferència de molts que s'acceptan com á sabis sense haber produhit obras que respongan de sa fama, la seva *Grammaire des arts de dessin*, l'*Histoire des peintres de toutes les écoles*, l'*œuvre de Rembrandt*, la *Grammaire des arts décoratifs* que acaba de donar á llum, son un testimoni eloqüent de quant valia M. Blanc qu' ha mort quant ningu ho presentia, als 68 anys de edat; tal era son excelent estat de salud, acusat al exterior per una agilitat y robustesa que cridavan l'atenció de sos numerosíssims amichs. La mort de M. Blanc deixa un silló vacant en l'Academia francesa á la que perteneixia 'l finat.

A propòsit de academias, y sense qu' intencem desvirtuarlas en lo més mínim, trobem qu' es més que sustanciós lo párrafo que *La Correspondencia d'Espanya* dedica á la *cuasi infalible elecció del senyor Pidal* pera académich de la espanyola. Dona una idea perfecta del criteri qu' en aquesta corporació presideix pera l'elecció de sos individuos, y de lo poch en que son apreciats los mereixements literaris dels aspirants al costat dels que pujan reunir per sa filiació política.

Aixís s'explica lo periódich del Sr. Santana:

«Dihuen los adversaris d'aquesta candidatura (la del senyor Pidal que l'eloqüent orador no debia ser preferit á altres homes eminentes perque 'l senyor Pidal es més jove, més ultramontá y ménos poeta, literato y coneixedor de sa llengua.

Los defensors de la candidatura declaran que baix lo punt de vista polítich va acceptarse 'l nom del senyor Pidal pera posarlo davant del senyor Nocedal (D. Ramon) y en tal sentit es una candidatura lliberal qu' ha fet imposible la del director del *Siglo futuro*.

Afeigeixen així mateix que sa paraula y sa cultura l'hi donan mérits suficients pera ser académich.

Y per últim, molts d'aquests sabis no 's recatan de dir qu' haurian votat ab lo mateix gust á altres homes eminentes, pero que si aquests tenen la vanitat de no sollicitar los vots, los que tenen vot volen també guardar sa preferencia pera 'ls que demanen lo favor qu' es justicia en lo cos present.

Aixís estant las cosas y 'ls académichs.»

Efectivament.

* *

Aquell discretíssim escriptor, lo popular don Carlos Frontaura, qu' ara fa alguns anys feu las delicias d'Espanya entera ab son festiu *Cascabel*, se troba en Barcelona ahont ha fixat sa residencia y en la que ha comensat á publicar *El Principado* diari polítich conservador.

Al senyor Frontaura l'hi debem los catalans lo que no debem á la generalitat de sos compatricis y fins á molts catalans mateixos; qu' haja comprés á Catalunya y qu' haja tingut lo valor de ferli justicia en ple Madrid.

Per aquest motiu lo saludem ab motiu de sa vinguda y l'hi agrahim las benévolas frases qu' ha dedicat á nostra publicació desde las columnas de *El Principado*.

Aquest periódich, afiliat al partit lliberal conservador, ha fet professió de fé proteccionista en las qüestions econòmicas.

Y en aquest últim concepte l'hi allarguem la ma de correligionari.

* *

De pas pera Monte-Carlo ha passat algunas horas en Barcelona lo célebre tenor Gayarre, després de acabar sos compromisos en Valencia qual permanencia en la mateixa ha constituhit pera l'artista una no interrompuda série de triunfos, dignament coronats pera una ovació entusiasta que l'hi tributá 'l públich valenciá en la funció de sa despedida, en la qual feu lo Radames de l'*Aida* de un modo magistral, després de vuyt anys que no habia cantat tal paper.

No duptem que en Monte-Carlo recullirá en Gayarre, ab abundancia, aplausos y diners.

Ab tot y aixó no hem d'ocultar que 'ns fa un trist efecte veure convertit al incomparable artista en reclam d'aquell garito, ahont acudeix l'aristocracia, aixís l'anomenan, de tot lo mon pera sortirne molts vegadas sens honra y sens fortuna. Lo princep de Mónaco, ab tot y lo elevat de son llinatge, no passa de ser un... *galeoto* que no deurián tolerar las nacions fronterissas de son principat liliputiense.

Ja en lo parlament á Italia s'aixecat la veu d'un diputat demanant que 'l govern intervingués á fi de fer cessar lo joch en aquell recó dels Alps, qu' es un foc d'escandol pera totas las conciencias honradas. Pero la veu del digne representant no ha lograt lo mes petit resultat ja qu' al govern italiá no ha considerat prudent inmiscuirse en los assumptos d'aquell principat independent que 's trova baix lo protectorat de Fransa.

Segurament que los escrupols no 's detindrian aquí á tractarse de Tunis, sobre 'l qual com en Mónaco exerceix Fransa lo seu protectorat.

RAMON E. BASSEGODA

NOSTRES GRABATS

D. FRANCISCO GUMÁ Y FERRÁN

Veges l'article biogràfic qu' en altre lloch d'aquest número insertem, degut á la ploma de nostre amich, lo conegut literat D. Joseph Coroleu.

LECTURA INTERESSANT

Si interessant es lo quadro de C. Muller per la ben dibuixada figura de la jove col·legiala que reproduhim; no apar ménos interessant la lectura que la te transpor-

tada y que sens dificultat s' endevina deu esser una carta d' amor tan falaguera com esperada.

Despunta la satisfacció d' alegria, en aquells llavis que pugnan per obrirse; lo goig anima tota la fesomia de la noya que estima y llegeix lo que ja sabia prou, que es estimada; y apenas aquesta satisfacció li permet sostenir en las mans la prehuada carta, lectura per ella vera y únicament interessant, sobre tota altre. Aquest es l' assumpto del quadro que reproduhim, digne per cert d' alternar ab las moltes altres obras capdals, que esmaltan las planas de nostra publicació.

D. CELS XAUDARÓ D. AGUSTÍ PUJOL Y CONILL, Y D. RAMON MIRALLES

Don Cels Xaudaró.—Nascut á Barcelona als 13 de Janer de 1834, don Cels Xaudaró, estudiá segona ensenyansa á Valladolid, continuant á Madrid sos estudis especials y allí se li expedí lo títol de Director de camins vehinals, comensant sos treballs en obras quant apenas habia complert vint anys.

Prengué part en la redacció del projecte del ferrocarril de Sarriá á Barcelona y entrá poch després en lo any 1854 al servey de la casa Girona, germans, Clavé y Comp. á las órdenes de l' enginyer don Pere de A. y Puigdollers, havent treballat també en lo replanteig y construcció de la part més difícil del ferrocarril de Barcelona á Saragossa.

Desempenyá desde l' any 1868 al 1870, lo càrrech de Director de carreteras y camins vehinals de aquesta província, essent després anomenat Director gerent de la companyia del ferrocarril de Medina del Campo á Salamanca, qual càrrech renunciá pera retornar á Catalunya.

Ocupantse luego després en diferents treballs per son compte; entre ells deu citarse especialment lo ferrocarril de Manresa á Guardiola, que tracta de construir la Societat Carbonera Espanyola, y lo de Lleyda á Pont del Rey, pel Pirineu central, seguint lo Noguera Ribagorsá, pròxim també á realisar-se.

Fou patrocinat son pensament de ferrocarril económic de Barcelona á Vilanova per l' inclit vilanoví don Francisco Gumá, servint de base lo de Valls á Barcelona y aqueixa serví de punt de partida de l' extens plan que 's proposa desrollar la societat dels ferrocarrils directes.

L' estudi dels projectes del ferrocarril de Madrid á Barcelona presentat al Govern fa algunos mesos, fet en un termini sumament curt, es un dels treballs més notables de Xaudaró y aixó es fàcil de justificar per rahó de las especials circumstancies en que fou estudiat y pels difícils problemas que tingué que resoldrer á fi de que lo trassat complís ab las condicions especials de un ferrocarril directe de primer ordre.

Molt més podria dirse en favor de Xaudaró, pera ponderar sos mèrits, activitat y senyalada inteligencia de que ha donat tantas probas; mes tement ofendrer sa modestia, que es altre de las dots que 'l distingeixen, sols acabarem per consignar que ha sigut sa cooperació de gran interés pera l' empresa del repetit ferrocarril de Vilanova.

Don Agustí Pujol y Conill.—La qualitat més rellevant en don Agustí Pujol, actual Secretari de la gerencia del ferrocarril de Barcelona á Vilanova, es sa ilimitada modestia, en virtut de la que creu y assegura que no te biografia ni val la pena d' ocuparse de sos mèrits y distingidas dots.

Lluny d' aixó y contraposant nostre judici al seu, opinem que molt hi ha que apendrer en sa honrada y laboriosa vida y que per lo tant be val la pena de que sia proposat com á modelo digne d' imitació.

Nascut fa 31 anys en Lloret de Mar, niu d' amors y de poesia, segons ell mateix l' anomena; ab tot y sa juvenesa es cert que apar ja afeixugat pel pés d' un continuat treball que ha sigut sa gloria y tota sa ambició.

Cursá llatinitat en lo Institut de Barcelona, carrera mercantil en lo Conservatori de Madrid y allí també los primers anys de la carrera de Lleys en l' Universitat Central.

Fetas unas lluhidas oposicions entrá en lo Ministeri de Foment, per medi d' una permuta en lo d' Hisenda ahont seguí tota l' escala desde oficial quart á gefe de secció y gefe d' intervenció, contant llavors solament l' etat de 23 anys.

Fou després Secretari y més tart Director de la Societat de las tramvías de Barcelona á Sans; y avuy dia obté ab gran satisfacció general, lo càrrech de Secretari del ferrocarril de Barcelona á Vilanova, essent lo bras dret de son ilustrat Director don Francisco Gumá, á quals órdenes ha vingut treballant desde 1873, primerament d' escribent, després d' oficial y últimament de secretari.

Es tant l' afecte que don Agustí Pujol professa á son Director don Francisco Gumá que 'l considere com son mestre y prototipo y si d' altres podria creurers que 's lo favoritisme lo que ha fet que anés ascendint fins ocupar lo ventatjós càrrech que avuy desempenya, parlant

de Pujol sols deu reconeixers que sos mèrits y amor al treball, l' han conduhit com per la ma.

Entre altres actes nobles y desinteressats de D. Agustí Pujol, deu contarse la fundació de l' Hospital de Lloret de Mar; y atés que havem comensat ponderant, com era lo cert, sa reconeguda modestia, no volem procehir mes avant en l' enumeració de sos mèrits, puig es prou parlarne d' ell pera que siandé tothom coneeguts y celebrats.

Don Ramon Miralles.—Nascut á San Vicens de Sarriá lo dia 17 de Novembre de 1841; don Ramon Miralles y Vilalta, s' ha distingit particularment en l' empresa de construcció del referit ferrocarril de Vilanova.

Fill d' un antich contractista d' obras públicas, als 16 anys se dedicá ab veritable entusiasme no sols al estudi teóric, si que també al práctic de l' art de construir; y als 20 feu ja anomenat sobrestant de las obras del ferrocarril de Ciudad Real á Badajoz, càrrech que desempenyá ab gran acert.

Posteriorment construí obras per compte propi en lo ferrocarril de Granollers á San Joan de las Abadesas y desde llavors ó sia en 1870, guanyá un siti preferent en sa classe.

Entre las obras més notables que li han sigut confiadades se conta la desviació de las clavagueras de Barcelona, las obras de restauració y millora del vestibul y gran escala de márbre del palau de la Diputació Provincial de Barcelona, l' enderrocament de la muralla del mar de Barcelona y diferents carreteras provincials, además d' altres obras de més curta importancia. Desde fa uns tres anys, Miralles s' ha dedicat ab preferéncia á la construcció de la major part de las obras del ferrocarril de Valls á Vilanova y Barcelona en sa segona secció y en totas las obras ha donat probas de particular inteligencia.

Elegit regidor de l' Ajuntament de Sarriá en 1871, en la sessió del 24 de Setembre de 1872, fou anomenat primer tinent d' Alcalde, essent reelegit en 1873. Desempenyá altres vegadas aquest càrrech y designat per sos colegas com Alcalde primer en 1879, fou confirmat en aquest càrrech, lo primer de Juliol de 1881, ab motiu de la renovació de l' Ajuntament.

Als 27 de Setembre de 1881, fundá l' Associació de Amichs dels Pobres de Sarriá y ab motiu de sa poderosa iniciativa y generosos donatius, fou elegit per unanimitat President honorari y vitalici de la mateixa.

Moltas son las obras públicas degudas á l' iniciativa de Miralles en lo poble de Sarriá y per aquest motiu ha merescut que en los llibres de l' Associació dels Amichs dels Pobres y en los del Círcul Sarriánés, de que també ha sigut President, se llogescan repetits acorts laudatoris á son favor.

Entre las demostracions públicas de que ha sigut objecte, mereix especial menció lo regalo que li feren tots los empleats de l' Ajuntament de Sarriá, consistent en una bonica escribania de plata sobredaurada, acompanyantla ab una valiosa placa de plata oxidada ab incrustacions, la que portaba aquesta dedicatoria que continuem literalment:

«Al Sr. D. Ramon Miralles Vilalta, Alcalde Presidente del Ayuntamiento de Sarriá.—En testimonio del aprecio y consideracion que se merecen sus relevantes servicios, como celosísimo administrador de los intereses comunales, que ha fomentado realizando con poderosa iniciativa debida á su generoso entusiasmo é ilimitada actividad toda suerte de mejoras en beneficio del progreso y bienestar moral y material del pueblo.

«Los infrascriptos concejales de dicho Ayuntamiento, «norgullecidos con la acertada eleccion que hicieron al «confiar al expresado señor la Presidencia del Municipio, asociándose á los unánimes sentimientos de gratitud de que se siente poseido el vecindario y deseando «perpetuar el honroso recuerdo de su administracion, «le dedican una lápida conmemorativa, grabando dicho «recuerdo con caracteres indelebiles á fin de que por su «honrosísimo significado, le sirva de satisfaccion y sea «el símbolo que estimule á las generaciones sucesivas á «aunar sus intereses y sentimientos para seguir el «comportamiento digno con que deben corresponderse mutuamente administradores y administrados.—Sarriá 31 de Agosto de 1881.—Siguen las firmas de todos los «individuos del Ayuntamiento.»

Molt més podria dirse pera demostrar las simpatías adquiridas per Miralles entre sos convehins, mes creyem prou lo exposat, pera donar idea de sas rellevants dots y de los inapreciables serveys per ell fets ab sa clara inteligencia á l' empresa constructora del ja repetit ferrocarril de Vilanova.

VICH.—PICAPORTAS DE CASA ESTEBANELL

Una de las més originals obras de serralleria que 'ns han trasmés los siglos de l' Etat Mitjana, es lo picaportas de casa Estebanell, avuy casa Nicolau, en lo carrer de la Ramada á Vich.

Es de ferro batut; y si be sa factura es molt tosca, es expressiva y no desmenteix en res sa época, la que conceptuem correspon al comens del sigle xiv.

Del rossó desplegat á manera de gloriós nimbe, está pen 'ent una singular imatge de Cristo, ab las duas mans alsadas y en sos peus te una anella pera alzarlo en pés ab facilitat. Aixó conseguit, aquesta imatge bat ab la major forsa, sobre 'l dragó, símbol de l' esperit infernal, y aquest ferit y esclafat sens misericordia, s' arrapa ab desesperació á la tosca fulla de la porta, sufrint las continuas ansias d' una mort que may arriba y que 's renova á cada martellada.

Aquest original assumpto, com altres de sa mena, per desgracia cada dia més menyspreats; es apreciable com á singular dato d' una época esencialment religiosa y además com á mostra de molt preu, respecte á la manera de fer d' aquells artistes en sa major part desconeguts; mes, que per sas obras revelan gran destresa y coneixement acabat dels procediments, pera produhir en ferro y altres metalls obras de gran empresa y dificultat.

Avuy encara 's conserva per sort, aquest interessant trucador y si be es ja algun tant conegut per tots los aficionats á las bellas arts y las antiguetats; nostra satisfacció seria major si després de reproduhit en la IL·LUSTRACIÓ CATALANA, sé 'l tingués en major estima per dits admiradors y més particularment per aquells que tenen la bona sort de posehirlo.

ROMA.—PLASSA COLONNA

Entre 'ls diferents indrets de la Roma moderna que presentan especial animació se conta la anomenada plassa Colonna que pren lo nom d' aqueixa antiga familia del patriciat romá.

Prop del Quirinal y trobantse situada en ella la Casa del Correu, lo dia en que son esperadas noticias d' algun interés s' ompla de gom á gom segons demostra nostre grabat y presenta lo singular y animat aspecte que pot molt be apreciarse.

INAUGURACIÓ

DEL TRAJECTE DE FERROCARRIL DE BARCELONA Á VILANOVA Y GELTRÚ

Lo dia 29 del prop-passat Desembre tingué lloch la inauguració del primer ramal de Barcelona á Vilanova que deu concorrer dintre d' un plasso relativament breu, á la terminació del ferro-carril directe á Madrid, que tants beneficis ha de reportar. Las vistas que compren nostre grabat y que apareixen correlativament numeradas, son las següents: N.º 1, Mur de defensa y boca de entrada del túnel de la Falconera, de longitud 700 metres.—N.º 2, Locomotora «Gumá», núm. 1, tipo exprés, sistema americá.—N.º 3, Viaducte de «Penya Roja», en las costas de Garraf.—N.º 4, Llum eléctrica, sistema Siemens, colocada per la Societat Espanyola d' Electricitat, en la plassa de l' Estació y parch de Vilanova.—N.º 5, Templet construhit en la plassa de l' Estació pera la colocació de la primera pedra del monumnt al ferrocarril y á son iniciador lo senyor Gumá.—N.º 6, Arch egipciach dedicat á la Junta del ferrocarril y al senyor Gumá, per la Societat Santacana, Sadurní y Compañía.—N.º 7, Obelisch alsat per l' Ajuntament de Vilanova en l' encreuament de las dos Ramblas y detall de la marquesina de l' anden de l' Estació.—N.º 8, Notable pont á Vallcarca, pera lo pas del ferrocarril y la carretera.—N.º 9, Gran banquet de 500 cuberts en lo embelat alsat pel distingit adornista senyor Vilanova, en la plassa de l' Estació.—N.º 10, Viaducte del «Pas de la mala dona» en las costas de Garraf, de 80 metres de llargaria per 20 d' alsaria.

LO PIADÓS SAMARITÁ

Pera formar-se complerta idea de l' assumpto d' aquest magnífich quadro, res més apropósit que llegir la part del Capítol X de l' Evangeli, segons S. Lluch; en que parla Jesús y diu aixís á un jurisperit;

«Un home anaba de Jerusalem á Jericó y va caurer en mans de lladres, que 'l despullaren; y després de mal ferit lo deixaren casi mort.»

«Succéhi que passant pel mateix indret un sacerdot: després de veurel se 'n apartá.»

«Aixís mateix un levita, havent passat pel ja dit lloch, veijé aquell home y passá avant.»

«Un samaritá fent aquell camí, se li atansá; y veijent-lo, tingué misericordia d' ell.»

«Y tot seguit lligá sas feridas, rentantlas ab oli y vi; y posantlo sobre son ase, lo portá á redós y cuidá d' ell.»

«Y lo dia següent després de donarli dos denaris, digué á l' hostaler; cuida d' ell; y tot lo que gastes, jo t' ho pagaré á ma tornada.»

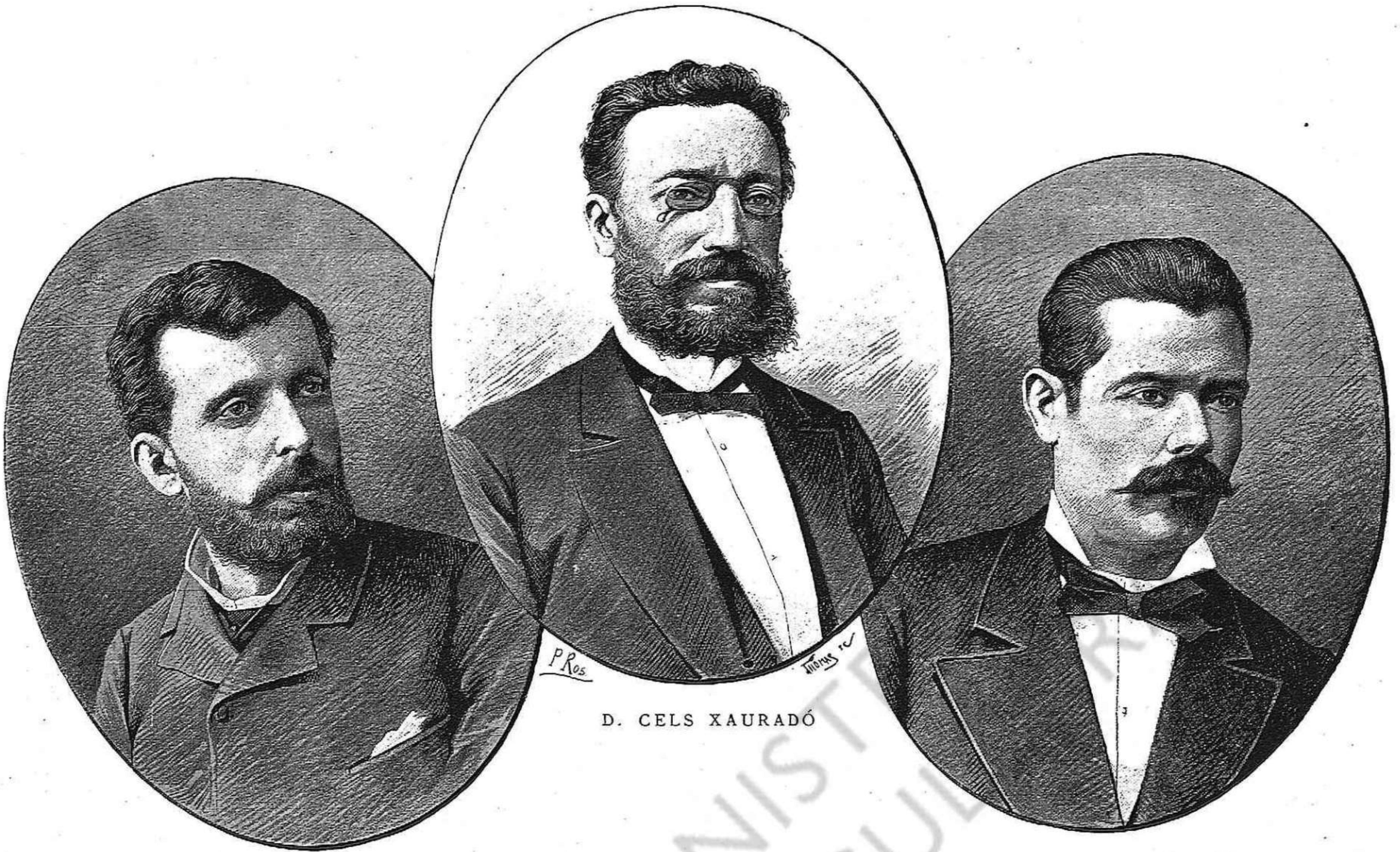
«Qui d' aquest tres t' apar fou lo prohisme d' aquell que caygué en mans dels lladres?»

«Y ell digué, (lo jurisperit). Aquell que tingué misericordia de son estat. Y Jesús li replicá: Ves, y tu fes altre tant.»

Tan elocuentíssima llissó que no necessita cap comentari; á nostre entendre, ha sigut felisment inter-

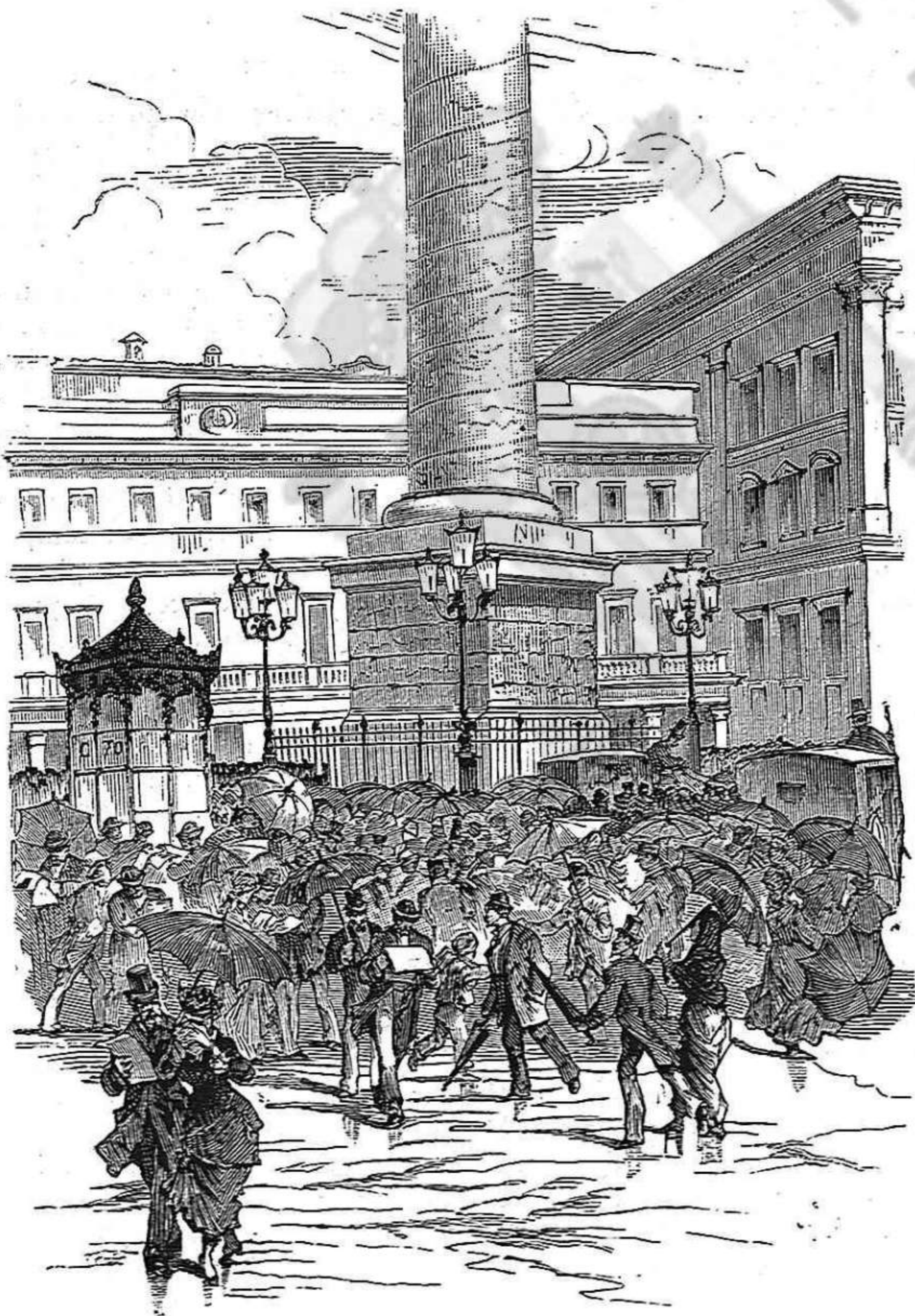
LECTURA INTERESSANT — QUADRO DE C. MULLER

D. AGUSTI PUJOL

D. CELS XAURADÓ

D. RAMON MIRALLES

ROMA. — PLASSA COLONNA

VICH. — PICAPORTAS DE CASA ESTABANELL

pretada per lo excelent quadro de Dupain que reproduhim; quadro que á las bonas condicions generals de la disposició de las figuras, moviment y llum difusa; reuneix la propietat de tots los accessoris, si be los trajos y la part arquitectónica, tenen tal vegada un tó algun tant modernisat.

PORTALADA

DEL PALAU DEL COMTE PERE ANSUREZ Á VALLADOLID

Valladolid, ciutat rica en monuments gòtics y també alguns romànics de bon estil; s'ufana de possehir, al ménos las despullas, del rich palau del comte Pere Ansurez, qual portalada avuy reproduhim.

Obra de últims del sigle xv, aquesta portalada que te altre molt similar en l'iglesia de Santa Isabel á Toledo; es una de las millors planas d'aquell art ojival espanyol, que s'apropiá una decoració especial y típica, rica y severa á la vegada; oposada á la complicació de l'efecte de las masses y al retallament de las formas, cosa més propia de las construccions alemanas é inglesas.

Influit tal vegada aquest art gòtic espanyol en sa última epoca, per la potent civilització arabesca, ahont l'art havia ja alsat tantas maravellas; te una factura particular y aixís es de notar en la portalada que reproduhim, qual estil y ornamentació, més semblan una plana d'un missal il·luminat ó una hermosa tapisseria, que no un treball de pedra en lo que solen produhir únicament son peculiar efecte, los batiments dels archs ó lo destacat de las columnetas.

Alternan en l'hermosa cenefa d'aquesta portalada, las armas de Castella y de Lleó ab las peculiars del llinatge de son poderós propietari; y aquestas s'ostentarian entre dos grifos en lo tímpan are mutilat.

Los dos batents de la porta presentan com esdevé á Toledo, llargas fileras de grossos y prominents claus, y avuy dia, encara que ruïnosa, es aquesta porta digne assumpto d'estudi, com fou digne pera modelo del destre llapis de Cebrian.

EDUART TÁMARO.

MARINERS CATALANS CÉLEBRES

CONFERENCIA

DONADA EN L'ASSOCIACIÓ CATALANISTA D'EXCURSIONS CIENTÍFICAS,

LO DIA 28 D' OCTUBRE DE 1881

Senyors:

La present conferencia pot considerarse com una continuació ó complement de las que baix lo títol *La Marina de Catalunya en l'Etat Mitjana* tinguí l'inmerescuda honra de donar durant lo transcurs del passat any académich d'aquesta Societat. Are, com allavors, tinch que condoldre 'm de la mala elecció que la Junta directiva ha fet en mí, puix be sabeu qu'entre vosaltres hi ha qui portaria á mellor terme aytal empresa, ab major copia de datos, més eruditas noticias y més atinadas observacions críticas que 'l qu' indogudament ocupa are aquest sitial il·lustrat ja per la veu y la doctrina d'insignes escriptors; no obstant, aixó m'aconhorta, puig ja que per una part coneixeu ma insuficiencia, no 'm negareu, per altra, vostra indulgent atenció.

Fetas aquestas necessarias declaracions, ab que jo més que ningú necessito capsar los meus pobres treballs, entraré en lo desenrotllo del meu tema; més avans, pera major claretat y comprensió de la materia, considero oportú donar una noticia, encar que lleugera, de las categorías y graus coneguts y concedits en la antiga y reyal marina de Catalunya y Aragó.

Era l'*Almirant* ó *Almirall* lo títol suprém en los exércits de mar, càrrech vitalici concedit per la Corona á personatjes de las més distingidas familias del Regne, 'ls qu' además eran grans coneixedors dels usos y prácticas marítimes; per regla general lo grau d'*Almirant* era un càrrech honorífich més qu'efectiu y tenia designat lo comanament superior de las esquadras.

Mes qui era 'l veritable guía y quefe de las expedicions es lo càrrech sucesiu, es á dir lo *Capità General*, per aixó es qu'observarém que la major part dels més eminents capdills correspon al esmentat grau, perque qui 'l de-

sempenyaba era necessari tingués especials y técnichs coneixements en l'art náutica pera dirigir ab acert las expedicions, embarchs, desembarchs, batallas y altres fets marítimes; llur designació y nomenclatura era igualment de l'atribució del Rey, mes á diferencia dels *Almirants*, s'observa que 'ls *Capitans Generals* eran designats pera una determinada expedició ó guerra, passada la qual restaban de dret despullats de llur comanament. No 'ns podém donar compte de la trascendencia y utilitat que podia reportar á la disciplina y á las ordenanças marítimes semblant disposició ú observancia, perqué sentne lo grau d'*Almirant* solsament honorífich y 'l de *Capità General* essencialment práctic y efectiu sembla més llógich qu'aquest revestís un caràcter de perpetuïtat avans qu'aquell, puix hasta la mateixa naturalesa de sas atribucions y debers aixís ho indica. Segons los casos las *Corts* generals del Regne, las provincias y 'ls comuns de las poblacions marítimes tenian facultats pera nomenar *Capitans Generals* de las esquadras que apromptaban, ja pera defensa de sas costas y ports, ja pera auxiliar als reys en las guerras, com tindrém ocasió d'observar diferents vegadas puix distintes ciutats, especialment Barcelona, donaban ocasió al seus fills de lluhirse al cap de sas esquadras.

Los *Vis-almirants* constituïan lo tercer grau de la marina de guerra, eran oficials majors y manaban las divisions ó alas de las esquadras reyalas, compostas de las armadas reunidas de Catalunya, Valencia y Mallorca, mitjansant la més estreta subordinació y compliment de las ordres y disposicions del *Almirant* ó *Capità General*, que manaba en cap l'expedició.

Las tres anteriors categorías forman la que podriam anomenar secció d'oficials generals de la marina, puix ja propia ja directament delegada tenian jurisdicció y poder sobre molts galeras, á diferencia dels càrrechs que segueixen, que 's circumscriuen á una sola embarcació.

En efecte, lo *cómitre* es lo primer d'entr'ells, qu'ab caràcter marítime, dirigia una nau, tenia á son càrrech lo pilotatge, la direcció de las maniobras pera las evolucions dels barcos y 'l govern d'ells sols en la part náutica, estaba per consegüent encarregat de sa policia y govern interior, del règimen y disciplina observats ab los mariners y demés inferiors, de la conservació en bon estat del estol no menys que de la dels utensilis accessoris; per remuneració d'aytals serveys tenia dret á una quarta part de las despullas fetas en las batallas als enemichs y en los assalts de las plaças; aquest empleo no 's conferia sino á personas pertanyents á la carrera ó professió marítima, puix además de l'especialitat de llurs coneixements y serveys se tenia en gran compte la llealtat del obtentor perqué era aquell sobre que 's fundaba 'l bon compliment de las disposicions superiors y per tant se requerian subjectes perits y práctichs en la navegació y experimentats además en los combats navals y altres eventualitats y contratemps propis de la náutica; d'acord ab lo patró debian governar lo barco, disposar sa col·locació pera la defensa, preparar los atachs no menys que fugir los contraris, y per últim facilitar l'abordatge; per causa de sas molts atribucions tenian á sas ordres altres oficials auxiliars.

Paralelament al *cómitre* existia 'l *Patró* que disfrutaba d'igual categoria, mes aixís com aquell era 'l verdader capitá, en sentit propi, del barco, aquest ho era de la gent de tripulació qu'anaba en lo mateix, de modo que més deu considerarse com càrrech de la milieia que

de la marina, per aixó es que rebia ordres pera efectuar las maniobras, que verificaba d'acord ab lo *cómitre*, com habem dit, y per lo tant, al igual qu'ell, rebia altre quarta part de las despullas.

Lo *sota-cómitre* estaba á las immediatas ordres del *cómitre* en calitat de subaltern ó ajudant.

Además d'aquestos graus de jurisdicció hi habia la marineria y 'ls soldats que tripulaban las galeras; aquella constaba dels oficis següents: *popels* (mariners col·locats en popa), *proels* (mariners de proa), *ballesters*, *escuders*, *conestables*, *mestres d'armar ballestas*, *aliels*, *corullels*, *espaldels* ó batidors de popa, *remers*, *palomers*, *contramestres*, *senescals*, *cirurjians*, *contadors*, *escribans*, *agutsils*, *trompetas*, *clariners*, *tambors*, *cornamusas*, *gabiens* y altres que fora llarch enumerar y quals especials atribucions no indicarém perqué, no convenint al objecte principal que 'ns proposém, restan sobradament indicadas per son propi nom y están además explícitament definidas y senyaladas en las *Ordinacions* promulgadas per D. Pere IV en 1354.

Al entrar en l'estudi dels fets de nostres antics capitans de mar, desitjaba donar á conèixer tant los dels mariners de guerra com los dels mercants, mes si l'empresa es facilíssima respecte 'ls primers perqué no consisteix en altra cosa qu'en anar aplegant noticias, es de tot punt impossible respecte 'ls segons, puix particularment no 's troban datos que posin de relleu determinadas personalitats, per aixó es que prescindiré complertament d'enclourer en aquest treball als mariners mercants, comprenhenthi tan sols los de guerra, que podém classificar dividintlos en distints grops segons los sigles en que floriren.

SEGLE XII

L'època en que començá á existir la verdadera marina militar de Catalunya es, com ja sabeu, lo segle XII. Las expedicions anteriors no tenian caràcter de nacionalitat, obraban independenment del poder reyal, eran dirigidas y manadas per senyors ó delegats dels comuns y pobles, y sobre tot restaban sens importancia ni força los resultats que produhian; per aixó es que foren escassíssimas y solsament mogudas per la necessitat, més prompte dirigidas contra corçaris y piratas que contra poderosos enemichs de la patria, com sucseheix ab l'expedició que l'any 813 armá Armengol, compte d'Ampurias, pera acometre als alarbs piratas qu'infestaban las costas de Córcega al quals derrotá en lo canal de las Balears, apoderantse de vuit baixells y 500 captius. Aquesta fou la causa perque deixárem d'esmentarlas en nostras passadas conferencias, donant á la marina catalana son ver principi al estar ja adelantada l'Etat Mitjana, es á dir, seguidament á la definitiva constitució del comptat soberá é independent de Barcelona. Llavors s'armaren veritables esquadras sostingudas per los comptes de Barcelona primer y per los reys d'Aragó després, auxiliats per lo poble, llavors tingueren principi nostras llegendarias glorias marítimes y per últim llavors fou quand començaren á distingirse 'ls ardits capdills catalans.

Lo primer navegant de nostra terra es sens dupte 'l compte de Barcelona D. Ramon Berenguer III, puig fou qui ab sas empresas doná verdader caràcter á nostra marina, col·locantla al nivell de la de Pisa, Venecia y Génova; tothom te coneixement de sas empresas contra Mallorca començadas ab l'aydia dels pisans, romans y luquesos en 1114 y llur resultat fa-

vorable que contribuï a al major increment del comerç lliurant al Mediterrà de piratas llewantins y africans, obrint al tràfec mercantil las portas de florents mercats ultramarins y contribuint poderosament al assiento y definitiva constitució de nostra marina. Per aixó tots los historiadors tant moderns com antics convenen en senyalar-l'hi semblant lloch al cap dels reys d' Aragó, tots los quals manaren esquadras y expedicions marítimes, per tot lo que en lo poema del autor coetani Llorens lo Veronés titotal *Carmen rerum in Majorica pisanorum anno 1115* s' hi llegeixen las següents estrofas:

*Mittitur ad Comitem, cui Barchinon, atque Girunda
Subduntur multasque regit pro viribus urbés
Cui nomen Raimundus erat, qui laudis equestris
Fructus innumeros clarosque patrauerat actus
Hispanos cujus terror conuoverat hostes*

*Et sociare sibi belli sociumque Ducemque
Agnina nostra volant.*

Seguint las petjadas de Ramon Berenguer III son successor Ramon Berenguer IV, prengué part activa en diferents empreses marítimes com l'assalt d' Almeria (17 d' Octubre de 1147) y la presa de Tortosa (31 de Desembre de 1149) y en ellas doná motius pera que 's distingissen nostres marins, dels quals es impossible consignar los noms y fets especials en que intervingueren á causa de no esmentarlos ni las historias ni las crónicas.

LLUIS MARIA SOLER Y PUIG

(S' acabarà)

LA FONT DE LA BELLESA

A MON AMICH LO JOVE POETA D. FERRAND AGULLÓ VIDAL

L' art s' imposá; volgué un tribut de gloria y aquest tribut, unánims l' hi rendian la expressió delicada y magestuosa al sentiment de la bellesa unida lo instint de perfecció, que anima y honra, despertant conseqüent l' afany vivíssim d' escorcollar las altas maravellas, que tanca la creació espléndida y rica, y 'l just desitx de interpretá y coneixe lo llenguatge simbólich, que desxifran aquells que alcansen la diadema augusta que al front del gèni encercla y divinisa; lo llenguatge suprem, que arreu l' entenen en totas las regions, imatge viva de la grandesa y potestat sagrada que al llensá un jorn ab magestat son *fiat*; vessá la inspiració en la freda pedra, doná al accent la rymitica armonia, eternisá las lleys, costums y gestas, ab gráfica expressió y forma pulida, mentres grandiloqüent al cor parlava ab dicció fácil, pura y perceptiva, embellint ab las joyas del ingeni la veu del sentiment, gran y senzilla.

L' obra perfeta engalanada 's mostra y aquell que sas bellesas analisa vol descubrir la misteriosa essencia que la sab fer tan bella y atractiva y en la justa moral, la trova única, excelsa, hermosa, gran y positiva; troba que veritat, art y riquesa no son ricas, armóniques ni dignas, sense moralitat, que es la sagrada y elemental bellesa de la vida.

Ella, fa náxe la cansó expontánea que entre 'ls boscos sagrats entona 'l druida, é inspira 'ls cants sublimes de amor y patria que á Tyrtu y á Ossian immortalisan; ella modula 'l rytme sacerdotich de las aryas llegendas primitivas, ab pórñds enriqueix los caus d' Elhora y las sumtuosas maravellas índicas, basteix superba 'l temple babilónich, axeca las pyrámides altivas, Soló. en sas lleys ben pura la proclama, Plató la encensa, ensenya y aromisa, s' encarna viva en las creacions de Sófocles y alena augusta en lo cisell de Phidias.

Ella, aborreix la lúbrica ubriaguesa d' aquell que mostra al nú la carn lasciva y mestre en arts d' amor, en relleu posa de la impuresa la riallada cinica daurant ab bella forma y mellor trassa lo fanch de las passions més envilidas; ella, fuig de la imatge relleuada per despertar á la sensual cobdicia, abandona 'l palau rich y suntuari alsats sols pera 'l goig, que enerva y minva lo valor titanesch que engendra als héroes; perpetuament desterra la armonia dels hymnes dels festins voluptuosos y de las festas, 'hont no més convidan á afrontar la virtut modesta y casta y á beure ab copa d' or dolsas metzinas.

Renaix valenta y despertant joyosa sabis preceptes esculleix y dicta, mostra las rimas del correcte Horaci, lo docte mestre en l' art de poesia, y ab la rahó y la lley agermanantse, sobressurt ab l' ingeni del gran Cicero, s' amostra en las epistolas de Séneca, de Salusti 'ls conceptes glorifica y en alas del afany que perfecciona eternas deixa en la ciutat del Thiber, lo artístich Colisseu y una epopeya en los llindars del Capitoli escrita.

Que la moral es l' única hermosa, ho preceptuaren tots los prous doctíssims que veyan rodá 'l temps, passant frenética en rápida corrent los novells sigles; que la moral es l' única hermosa que enlayra al art, unánims justifican los monuments, los símbols, las grans obras las páginas capdals, las armonias, las primorosos joyas del ingeni que 'ns han llegat generacions antigas perque aprenga lo cor sempre á esplayarse y 'l sentiment estétich sempre admire los grans conceptes, las divinas notas del cántich armonios que encara vibra y vibrarà mentre un sol cor aleni pera estimar lo bo, lo bell, lo digne.

Y eixa moral que es de tot art la essencia, gens afectada ni tampoch fingida imperará ab destresa afortunada, seguirá eternament sent reyna altiva de totas las creacions fillas del gèni de las gegantas concepcions magníficas, que honran á aquells que lluytan per la idea de la virtut, la caritat y heroisme, que admiran al passat, si es digne y noble y 'l pervenir gloriós tot' hora ansian.

Y l' aymador d' eixa moral estética aquell que á la bellesa y l' art estima apren y gosa regirant las fullas que 'l gèni de Petrarca deixá escritas, devalla á los inferns ab l' *Alighieri*, *Teresa* y l' *Aussias* sants ideals l' hi inspiran, s' enamora ab la cántiga pausada del psalm melodiós, y s' extassia en la púdica imatge que retrata la virtut, lo deber y 'l sacrifici; mes aborreix á la cansó (dictada per lo esperit inconsecuent de un sigle) que 'l deshonor del cavaller proclama, que l' adulteri canta ab foll cinisme; á la cansó, que naix junt ab la *cobla* espiritual, devota, sacra y mystica que llegeix y declama lo trovayre que també escriu la sátira ofensiva barrejant la parábola sagrada ab lo relat d' una sensual follia.

També contempla ab natural sorpresa la contradicció il·lógica, estranyíssima que profanava 'ls temples piadosos y sense fré y ab abundó esculpía escenas lúbricas y animals deformes al estat de la pedra, que floria al escaf de la llum de la fé santa, quals passatjes jainay se concilian ab la impropia figura voluptuosa que s' ostenta en lo temple cristianissim ¡que es un afront pels que al deber clamavan y á la moral indignes ofenian!

L' amant del art, encara avuy venera tot lo que fa sentir, tot lo que inspira la sensació apacible y delicada y al entusiasme fa exclatá ab justicia y cerca en tot la font de la bellesa y á la moral sa essencia distintiva.

L' amant del art, vol contemplar la imatge

pura y exacte, natural, senzilla la vol en actitud sempre benévola sempre severa, magestuosa y digna; recordant las proesas del coratge, las virtuts més preclaras del civisme, la abnegació y constancia dels apóstols del treball y 'l progrés, que glorifican.

Vol admirar los fruyts del bon ingeni en las galanas fullas d' aquells llibres que sols pera ensenyar á estimá y creure ab veritat y docte seny s' escrigan.

Vol gosar traduhint los bells conceptes de la ingénua y selecta poesia, aquella que engendrada ab l' entusiasme parla al cor y fereix sas débils fibras, aquella que es tant gran com expontánea, aquella que es tant pulcra con senzilla.

Vol veure lo trasllat fidel y gráfich de la expressió de la natura rica, en la inspirada tela que conserva tots los tons, las imatges y las tintas ab que 'l Senyor enjoya 'l gran imperi de l' home, rey de la creació espléndíssima Te afany de contemplar ayrosas cúpulas de temples y palaus y archs y edificis alsats pera la fé, pera la patria, pera las lluytas del saber, que cridan á tots los pobles á mostrar las obras de activitat, millora é inventiva; vol que lo sigle re temptor que 'ns deixa puga doná á generacions que vingan mostra vital de fesomia propia en una arquitectura nova y típica que vivament retrate sas proesas, sas lluytas, sos afanys y sas conquistas, que duga lo sagell de nostra época, com lo portaren las demés antigas, y que siga después perpetuada per la escarpra y cisell dels altres sigles.

Vol esplayarse en l' armonia mágica del nou despertament de l' art divina, vol sentir y gosar ohint las notas que crea la inspirada fantasia vessant á dolls, potenta y magestuosa lo sentiment, la forsa y la energia, y despertant dels sons melodiosos concert suprem de vibració infinita marcant en cada poble, en cada época en cada escena llegendaria ó íntima; la propietat, la distinció, la forma, carácter y color, que sintetisan lo relleu y vritat de cada obra y 'l vol del gèni gran que l' haproduhida.

Y aixis l' art y lo ideal de cada poble conservarán sa propia fesomia en las generacions, que com la d' are coronen al talent y á la justicia, mentres al concebir lo plan de l' obra en la moral severa encar s' inspiren y sense afectació presumptuosa ni intrasigencia inutil ó raquítica, ab naturalitat segura esplayen la concepció expontánea que 'l cor dicta, la concepció que 's mostra engalanada ab los preuhats joyells de la inventiva cisellats per la forma y per la idea de que l' art, per los pobles es la vida.

ARTUR MASRIERA.

Octubre, 1881.

CUADROS POPULARS

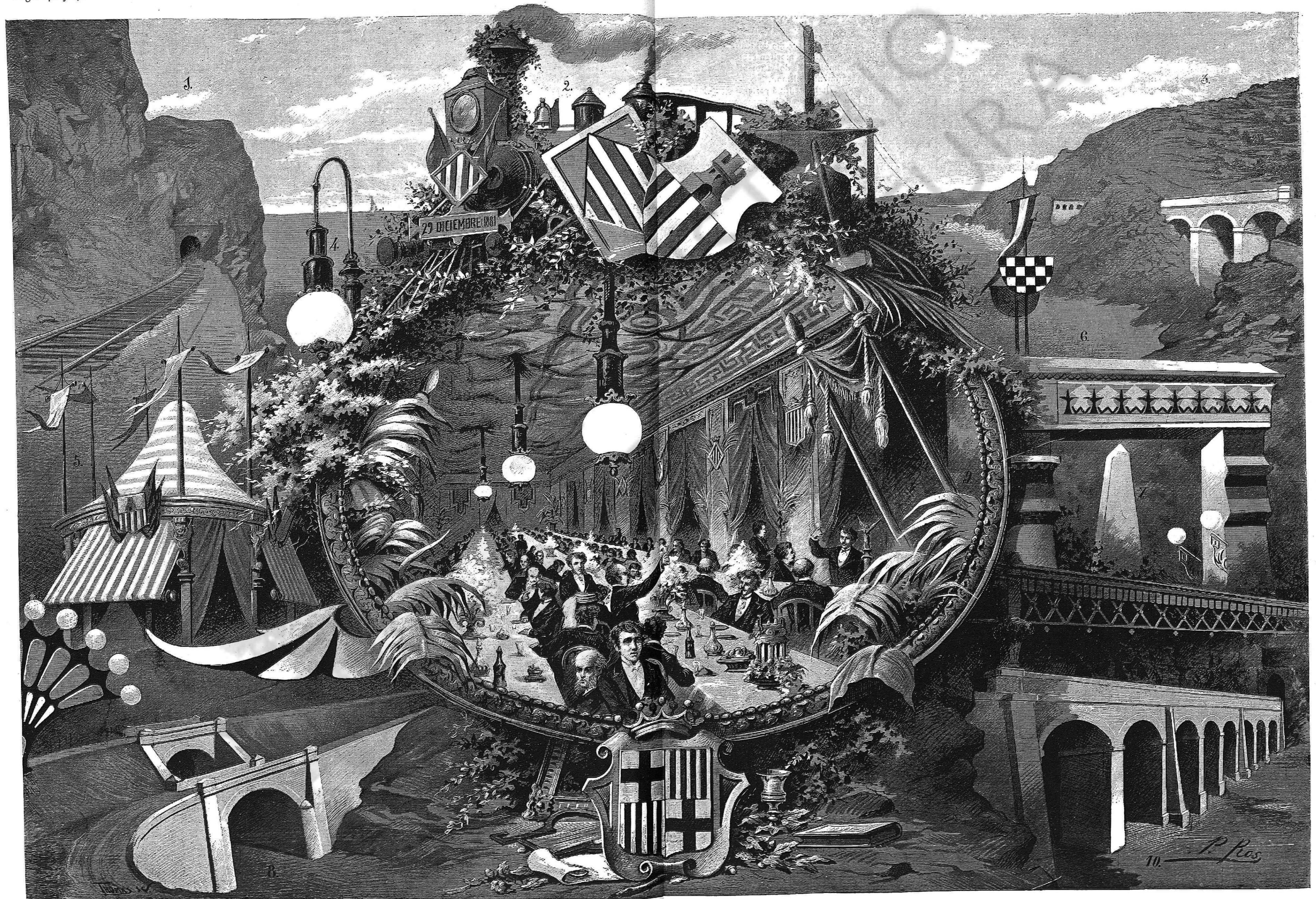
PER

EMILI VILANOVA

A aqueix títol acaba de publicar l' amich Vilanova un llibre que conté una quinzena d' articlets, per l' estil dels que va donar al públich ja fa algun temps en sa justament celebrada obra *Del meu tros*.

Com ja tots han sigut publicats per acreditadas revistas, y fins algun d' ells ha honrat las planas de LA IL·LUSTRACIÓ, no 'm sembla molt del cas ferne una anállisis detinguda de cada un, que á no ser aixis son mérit excepcional prou ho reclamaria, concretantme, per lo tant, en dir quatre cosas sobre 'ls *Cuadros*, may siga sinó per respondre á la galanteria del autor que 'ls ha remés y á la de la Empresa de LA IL·LUSTRACIÓ que 'm ho ha encomenat.

Qu' en Vilanova es un dels escriptors més axerits del nostre renaxement, que no hi ha cap altre autor que puga comparárseli en felissas disposicions per cultivar lo género festiu, ho han dit avans que jo crítich respectable y no hi ha perque posarho en dubte. En un principi s' havia anat dihent, que la llengua catalana,

INAUGURACIÓ DEL TRAJECTE DE FERROCARRIL DE BARCELONA Á VILANOVA Y GELTRÚ

DIBUJ DE P. ROS

aspre y severa de mena, era naturalment esquerpa als que pretenien usarla ab lo sol objecte de fer riure, y que al ménos en bona literatura no hi tindrian may entrada los que ho intentessin. Algunas afortunadas tentativas del popular Pitarra, algun qu' altre notable ensaig del Eduart Aulés y escassissims treballs del malaguanyat Robert Robert (que per desgracia escrivia molt pocas vegadas en catalá), entre altres recomenables escrits que no ve á tom recordarlos, han anat comprobant qu' aquella afirmació no era prou fundada y que la nostra hermosa llengua sab doblegarse á tots los estils y á tots las manifestacions mentres trobi una bona ma que sápiiga aprofitarse de sa flexibilitat sense dexarli perdre 'l seu caràcter.

Pero lo que no s' havia vist fins ara, lo qu' en Vilanova ha tingut lo talent y l' acert de fer veure més que ningú altre, son los innumerables recursos de bona lley ab que compta lo catalá pera l' expressió de la brometa, recursos de que l' autor ha sapigut apoderarse pera ferlos ressaltar dignament en cada un de sos deliciosos Cuadros. En ells, com en los ja publicats en lo llibre *Del meu tros* al descriure costums de la classe mitja y de la classe pobre reproduheix ab una fidelitat maravellosa y ab una salabrosa picantor que 's fa notar més com més se llegexen, los diálechs y conversas més características dels personatges que retreu. En Vilanova, més que un articulista de costums que 's preocupa de .si aquestas son dolentas y convé sa reforma, es lo pintor que las presenta tal com son, dexant al lector que judiqui per sí de si son prou bonas y fins moltas vegadas se contenta en dissenyar un tipo dexantlo qu' ell tot sol compta sa historia pera fer ressaltar las ventajias ó desventajias que s' en reporta de sa manera de viure. Per axó no se 'l pot comparar ab Mesonero Romanos ni ab Larra que 's preuhavan de reformadors y més aviat tocària anar á buscarli semblansas en las obras festivas de Quevedo y Zavaleta.

Pero apesar de que 'n Vilanova no es d' aquells temeraris que creuhen que sols abandonantse á la inspiració y tenint sempre tancadas ab set claus tots los llibres dels preceptistas ja han de produhir obras admirables, y constantme y tot que coneix profundament totas las millors obras dels autors festius, prou se li veu á nostre autor que no está á cada passatge de sos articles per anar á veure que van dir en semblant situació Jouy y Addison, estudiant en cambi lo que li diu la naturalesa qu' es lo gran mestre dels bons autors. Precís es confessar que á axó l' ajudan condicions natives poch usuals. Una observació finisima per apoderarse de las cosas que convenen á son intent, una retina admirable que 'l fa reparar en los detalls més mínims, una memoria que 'ls hi reproduheix ab tota felicitat, una penetració esquisida que li fa endevinar lo que no veu, una agudesia y travessura d' ingení que incita sempre á la mitja rialla y moltas vegadas á la riallada estrepitosa, una abundancia de termes xistosos que s' empaytan y s' aconseguen, una ma d' artista pera esborrar tot lo que repugni al bon gust y á la bona moral, fan d' en Vilanova una personalitat literaria de no petita forsa.

Y á totas aqueixas envejables qualitats hi ha que juntarhi algunas vegadas en sos articles un sentiment delicadíssim de poeta que per cert se troba ben sovint a faltar en los més renomats escriptors de cosas del poble. ¿Qué son sinó dugas bellisimas poesias la *Sempre viva* y lo *Tot sol*, insertats en lo llibre *Del meu tros*, lamartiniana lamentació la primera y balada del més pur ayre germánich lo segon? Poesias son y de igual valor una y altre d' aqueixas composicions, sols que la primera es la poesia del sentiment y del amor, y l' última la de la desgracia y de la conformació. Y qué es sinó la valenta y consoladora poesia del treball lo inspirat cuadro del llibre que motiva aquestas ratllas titolat *Lo nostre pá* qu' encanta per sa ternura y sorpren per sas hermosas descripcions? ¿Quina surtida de fabrica! ¿Quinas minyonas més alegres y rialleras que parexia que s'artissin d' una festa, ab lo cistellet al bras y repartint diners de la semana als ceguets y esguerrats! Y al dissapte en arribant á casa ¿quanta alegria! *Alló parexia un bes-cambi; ab las setmanadas de tots se feya un munt de cartuxos que 'l pare 'n deya la metralla per espantar la miseria...*

La major part dels escriptors festius de més anomenada fan consistir sos xistes en equívochs relliscosos y jochs de paraula que 'ls servexen perfectament per remarcar sas alusions á cosas d' actualitat, lo qual te l' inconvenient de que passat son temps queden en gran manera desfiguradas sas obras, ó be per caure en un camp no molt amich de la decencia, com succehex en un número no escas de autors moderns, y sobre tot en son capítost lo tan popular Paul de Kock. Lo nostre autor ha sapigut fugir perfectament de aquets esculls y si en cap de sos cuadros s' hi pot trobar ningú ferit en lo més mínim, poguent dir en aqueix punt tant com Crebillon que may lo fel ha enverinat sa ploma, tampoch la bona moral te res que tirarli en cara sent dignes tots sos articles de ser llegits en lo seno de la familia mes recullida

Axó es lo millor elogi que pot ferse d' en Vilanova. Un dels nostres Mestres en Gay Saber, més dignes de veneració y de respecte diu que á En Vilanova tractant assumptos perillosos y describint escenas de la gent més vulgar se l' ha de admirar com á l' aixerida donzella qu' atravesant carrers bruts y fangosos sab surtirse sense que lo més petit esquix ni la més lleugera taca haja embrutat son peu. Llegexis, per exemple, la *Gitanesca* y s' ha de donar tota la rahó al distingit Mestre.

Pero dexantme ja de més ponderacions que bon tros sen hi falta per haberne fetas prou, per lo que 'ls escrits de 'n Vilanova 's merexen, sols me toca dir que qualsevol de mos amables lectors que no conegui 'ls Cuadros populars y li convinga riure de gust, se 'ls proporcioní desseguida y passí 'ls ulls, ab compta de no destornillarse, per *Los meus vehins*, *Gitanesca*, *Una agencia*, *A casa l' Alcalde* y altres per l' estil sense descuidarse de las *Orientals*, encara que baix altre aspecte sigan inferiors als anteriors. Y si cansat de riure vol passar á cosas de més sentiment, encara que sense perdre 'l bon humor, llegexi *La festa major*, *Lo nostre pá*, *En Carlets* y *Un dia trist* que de segur haurá trobat lo que volia. Mes si de un sol cop vol ferse cárrech de quant justificadas son las alabansas que podém dirigir á nostre autor agafi avans que tot lo quadro titolat *Un escribent* y diguim si en aquell género en catalá tenim res millor. No podria citar gayres cosas que m' hajin fet un efecte tan estrany com aqueix article; aquell *escribent* es una verdadera figura de Velazquez. Lo quarto en que viu, l' anada á l' oficina, las filosofias á que s' entrega, sos recorts al ficarse al llit, son somni, totes admirables en aqueixa composició. M' en recordo que 'l pobre Bartrina, quan en Vilanova nos lo va llegir per primer cop á una colla d' amichs en un dinar catalanista, al arribar á aquell punt en que descriu lo catre en que dorm lo miserable *Escribent*, parant de sech las estrepitosas riallas que 'ls xistes del article li arrancaban, exclamá «Axó si que no se pas si fa riure ó si fa plorar.» Y en efecte reya y li espuernavan los ulls.

En altres cuadros com *En Carlets*, *Als toros*, *Lo nostre pá*, demostra també sa noblesa de sentiments, recordant entre lo millor de sos xistes al que pateix pero en aquestos encara que ho fa molt bé, l' impresió nova y soptada que fa sentir al lector es més be filla del contrast. Y ja que som á dirho, alguna qu' altre vegada, pocas per fortuna, trobo que 'l perjudica un excés de sentimentalisme qu' encara que alguns s' hi senten molt aficionats á mi may m' ha fet de massa bon veure: axís se nota, per exemple, en *Sense dinar!* á despit de la sana idea moral que l' ha produhit

Ja 'm sembla que hi dit que l' estil dels Cuadros es copiós y natural; potser hi haurá qui trobi que l' autor no hi ha passat prou la llima y que de vegadas s' hi troban paraulas y fins giros castellans ó al ménos no catalans del tot, pero lo cert es qu' en cambi [sen hi troban molts de ben catalans que no coneixiam y que á entretenirse massa en aqueixas nimietats los articles haurian perdut molt de sa frescura, expositos á quedar sense alguns de sos millors xistes y ridicolament encarrats. Aixó no vol dir qu' algunas de sas paraulas sigan prou puras y correctes, pero aqueixos son pecats en que més ó ménos tots los qu' ara escribim en catalá hi tenim de caure per forsa y potser qui més hi crida més hi cau.

Y per totas aqueixas rahons recomenat de nou los Cuadros populars axí com las demés obras de son autor, m' haig de permetre per acabament, dirigirli una reconvençió que 's podria estendre á molts altres prosistas y poetas catalans. ¿Cóm es que tot s' ha de reduhir sempre entre nosaltres á treballs de curtas proporcions y de pretensió petita? Per ventura las composicions de molts de nostres autors son purs entreteniments y senzillas distraccions en las estonas que la feyna dexa lliure? Y es tan més de doldre en quant molts dels escriptors á que 'm referexo han demostrat envejables disposicions per fer cosas de bulto y s' han reduhit no més á ensenyarlas. Y no es que 'm senti ni m' enlluerni á mi particularment una obra pel seu volúm ni per las pretensions que demostrí, pero crech que si nostre renaxement no ha de caure, convé més que may per part dels que tenen forsa per ferho, que publiquin alguna obra en que hi posin tot son alé per acompanyarlas á la celebrat de son nom.

En Vilanova es també un d' aqueixos. Conegudas las facultats ab que la naturalesa l' ha dotat; qué espera á lligar un argument á sa riquesa d' imaginació y á la gracia de son estil pera donarnos una novela ó una obra d' aquellas que pesan y que no s' acaban ab la facilitat d' un cuadro? ¿Per qué no apilotar en un conjunt tot lo que s' escampa á gratscient per diferents cantons? En aqueix sentit parlo jo d' escriure un' obra; y ell qu' es jove y está al bo del ferho, no pot escusarsen. En Vilanova podrá perdonarme, pero jo li tornaré á dir que hi te obligació.

J. FRANQUESA Y GOMIS.

GRAN SARAU EN LO TEATRE LÍRICH

La desastrosa noticia de la crema del teatre Ring de Viena, ahont moriren centenars de espectadors, omplená de dol á totas las personas de bons sentiments del mon.

Feya anys que no se habia sentit á parlar de un desastre tan imponent. Passada la impresió de moment y satisfeta la natural curiositat que 'ls detalls del fracás despertaban, una sola idea se apoderá de l' ánimo de tothom cual fou aminorar las desgracias ab lo bálsam de la caritat. Per aquet fi gran medi es avuy, tal com está montada la societat moderna, lo recorre á grans espectacles y balls de gran tó. Varias y distingidas damas de nostra ciutat, pensant molt atinadament, determinaren donar un gran sarau per socorrer los pobres austriachs, y á la primera indicació de aquesta idea lo espléndit y filántropo banquer D. Evarist Arnús, posá lo seu riquíssim teatre á la disposició de las senyoras que en bonhora habian tingut tan bon pensament.

La noticia de que 's donaria un ball en lo teatre lírich fou acullida ab gran aplauso per lo senyorío de Barcelona y més y milló per las ensisadoras jovenetas tendres, angelets de la caritat en aquesta ocasió.

Lo teatre lírich es sens disputa uns dels coliseus més rics de Europa y bona prova es de aixó ser lo encant de los estrangers que l' han visitat. La esblaymada pintura matisada d' or resalta en gran manera per la més espléndida il·luminació que may se haze vist en cap sala de espectacles y tot junt dona una gran idea dels artistas que ho han dirigit y del propietari que no ha plangut gasto de cap mena per aquet teatre.

Figureus, amichs lectors, aquesta sala tal com acabo de pintarla realsada per las més hermosas y distingidas damas y senyoretas de nostra societat y tindreu una idea de lo que 's lo paradís en la terra, puig que per completarho sols faltaba que fos lo móvil la caritat.

L' aspecte era verdaderament sever, las senyoras rivalisant ab hermosura, elegancia y riquesa se destacaban agradablement ab lo contrast que feyan los caballers vestits rigorosament d' etiqueta ab sas casacas corbata blanca y barret *clach*.

¿Quina de las damas ó senyoretas era la més hermosa?

¿Quina la més elegant?

¿Quina la més ricament vestida y enjoyada?

No atino altre resposta que la que donan las criaturas embadalidas ab un espectacle teatral quan las hi preguntan que 'ls agradat més.

Totas dich yo, totas me agradaren més á mí.

Ah bona fe que si Paris hagues hagut de donar la poma á la més bella del sarau se hauria vist ab més apuros que quan lo traydor la abjudicá á Venus.

Ab aixó jo que no tich lo bon gust estétich de Paris pero so més ben educat que lo raptor de Elena, paso per alt, parlar de la reyna de la bellesa. En quan á la elegancia y riquesa dels trajos judiquin mos lectors, ó millor mas lectoras, per la mostra que segueix.

D.ª Agneta Przibram, senyora del consul d' Austria, portaba un sever trajo de vellut negre brodat d' or.

D.ª Balbina de Arnús vestia satí color de foch guarnit de puntas blancas ab devant de vellut mostrejat ab flors, portant en lo cap una diadema de brillants imitant varias flors silvestres salpicadas de pedras preciosas pareixent gotas de la rosada. La Sra. de Bruguera tapiceria rosa ab fondo perla. La viuda de Bejar rosa fosch; Sra. de Brunet, blau cel; Batlló, negre; viuda

Casas, satí ab franjas moradas; Sra. Juncadella de Carbó, vellut negre; Castelló de Chopitea, vestit rosa ab blondas negres; César de Estevan, satí blanch y lila ab puntas; Sra. de Marquillas, negre brodat y golilla valois; viuda de Esteve, satí blanch y lila ab flors y brillants; marquesa de Fontanellas, satí blau ab bruselas blancas y diadema de brillants; Sra. de Güell, vellut negre y brillants; Grau, satí *crème*; Sra. Juvé, vestit de qua color lila; Sra. Llovet de Marin, vellut negre ab flors pintadas á la sobre falda de satí, ab diadema y doble collar de brillants; la de Lopez blau de cel; la de Llopis color foch ab puntas; la de Llusá, satí blanch; la marquesa de Marianao, vellut negre de qua ab adornos de flors; la de Manjarrés de Enrich, satí y vellut blanch; la de Milá, satí blau clar, inglaterra y rosas; Sra. Navarro de Llobet, vestit de tapicería ab inglaterra; Maqueira de Girona, blau *fané* ab rosas; la de Martín blanch brillant ab tapicería blanch apagat; comtesa de Sicar, rosa ab puntas; la de Sabater, vellut negre ab mànega curta; Santamaría, *sourha crème* ab flors naturals; la de Torrents, color lila ab inglaterra. A més recordem que anaban rica y elegantment vestidas las senyores de Brunet de Mercader, Baver, Bell-lloch, Collell, Casabó de García, viuda de Casas, Camp, Claret, Corominas, Deu, De Pedro, Figuerola, Grases, Gasó, viuda de Llovet, Masó, Montobbio de Sabadell, Montoliu, Manté de Miguel, Mena, Magarola, Olalde, Palau, Parellada, Pujol Fernandez, Pastor, Sabadell, Solá, Soler de Ferrer, Soler y Rovirosa, y Solá de Xipell.

En quan á las senyoretas, la de Carbonell portaba un riquíssim trajo *adamassé* rosa; la de Alcover, blanca ab clavells naturals; la de Blondeau, vestit de qua blau ab garlandas de flors; la de Bruguera, satí rosa; la de Bofarull, satí lila; la de Comas, vestit blanch ab golilla alta viola; la de Cendra, vestit curt color rosa *fané*; la de Comas y Cañas, satí rosa; la de Castelló vestit de qua rosa; la de Casas, blau; la de Pedro, rosa *fané*; la de Porra, blanch y or; la de Freixa, blau *fané*; las de Giraudier, trajos curts de satí blanch ab flors; la de González y Manglana, vestit de qua blau; la de Gumá, blanch; la de Jover, també blanch; la de Masó, *fall* rosa esblaymat; la de Lopez Denio, blanch; la de Magarola, vestit qua ab escut blau; la de Martí, vestit curt *crème* y rosas; la de Maresch, rosa clar; la de Marquet, qua blau; la de Montobbio, blanch ab agramans blanchs; la de Martínez, blanch ab flors naturals; la de Masó, rosa; la de Paredes, rosa clar; la de Puertas, blanch; la de Ramirez, també blanch, la de Soujol (Mary) *moaré crème* y golilla á la valois; sa germana Elisa, satí palla ab rosellas; la de Sadó, rosa clar; la de Singla, blanch ab mànega curta; las germanas Selles, blava la una y blanca l'altre; y la de Vigo, *crème*; altres senyoretas com las de Bover, Canadell, Castillo, Corominas, Camps, Deu, Dorda, Ferrer, Guarro, Montoliu, Mena, Olsinellas, Pedrosa, Satrustegui de Lopez, Seller y Torrent no anavan méns elegants que las sobre ditas.

En suma, totas rivalisaban y se feyan honrosa competencia entre ellas.

Sarau, será aquet que, deixarà recort á tots los que hi concorregueren y no fora estrany que més que recort tanta bellesa embargués l'ánimo y rebés lo cor de algun afortunat jovencel.

Restam sols parlar del quadro de rigodon, dansa oficial del sarau, que fou ballat per la senyora de Arnus, la marquesa de Marianao, senyoreta Martínez y Odilia de Girona essent los caballers balladors respectius lo Sr. Consul d'

Austria, lo baró de Fleix, D. Gaspar de Atienza y D. Emili Arnús,

Envers la una de matinada se obrí lo restaurant y á las dos comensaren á pendre lo carruatje las familias que de la sala desfilaban y al mitj de tanta bellesa y cordialitat, pasaren rápidamente las tres horas que próximament durá tan grata festa.

J. M. PASCUAL

D. FRANCISCO GUMÁ Y FERRÁN

ANEM á parlar als nostres lectors de un tipo de aquells que portan més ben impresa la marca de la terra 'hont nasqueren, perque en Gumá es lo que 's diu un tipo catalá per tots quatre costats. Y apuranto més, cal dir també que 's lo prototipo del vilanoví, de aquell geni actiu, emprendedor, entusiasta per tots los progressos, que dintre d'Europa y en la llunyana América ha deixat tan ben sentada la reputació vilanovina, mercès als treballs dels Fonts, los Samás, los Ferrer y Vidal y tants altres.

Nasqué don Francisco Gumá lo 27 de Mars de 1833, aprenent las primeras lletres en un estudi de la vila y passant á la edat de 13 anys á Barcelona pera entrar com intern en lo colegi *Institut Barcelonés*.

Dos anys hi estigué no més, perque son pare don Sebastiá, que havia posat á Vilanova una fàbrica de texts, la primera de vapor que allí s'havia edificat—y la segona d'Espanya—lo feu entrar en la casa de meritori y més tart de dependent.

Al cap de un any ja conegué que 'l seu fill no estava content de la tasca que se li senyalava. Llavors més qu'ara, lo viatge á América era 'l somni daurat de la joventut de la costa, que sentia bullir en sas venas la febrosa activitat de la nostra rassa. Aquí no s'havia desenrotllat encara 'l negoci com ho ha fet en aquestos últims temps y anar á la isla de Cuba, era pel jovent ambiciós com pel militar desitjós de gloria anar *ahont se bat lo coure*; era anar á cercar lo mohiment y la lluyta que, en lo negoci com en totas las cosas, son la més clara manifestació de la vida.

Don Sebastiá Gumá, home tan pundonorós y grave com actiu industrial, eridá á son fill, y despres de recordarli per última volta los sábis y carinyosos consells que sempre li havia donat, li posá á la má lo pasatje pel barco que devia portarlo á América. Dihem *per última volta*, perque quatre mesos despres de arribar en Gumá á Matansas, tingué la desgracia de perdre á son pare, sens tenir lo consol de recullir son darrer sospir.

Allí, com á Vilanova, conegueren molt prest las grans dots de inteligencia, laboriositat y primerença madurés del jove Gumá: tant, que al cap de tres anys, quant sols ne contava *dinou* d'edat, ja li foren confiadas la firma social y la gerencia de la casa, quals negocis portá desde llavors ab completa independencia, per venirse los seus principals á Espanya.

Si fou ó no ben pensat, prou podrien dirho molts comerciants d'aquell temps que encara viuhen en aquella importantíssima plassa, recordant lo gran vol que prengueren en poch temps los negocis de la casa, á la que anavan consignats la major part dels barcos que entravan en la bahía.

En aquesta época fou quant don Francisco Gumá 's casá ab donya Cristina Suris, que fou fins no fa molt temps la digna y virtuosa companya de sa agitada existencia.

Llavors també fou quant comensá á desplegar aquella activitat incansable, que devia ferse proverbial entre tots quants tenian ocasió de tractarlo. Fou regidor de la ciutat de Matansas, cónsul del Tribunal de comers, vocal de la Junta directiva de la Sucursal del Banch Espanyol y comandant de la milícia, y com son geni no li permet acceptar cap càrrech com una vana distinció y 'l negoci era á casa seva cada dia més considerable, se 'l veyia treballar tot lo dia y quedarse sol á la nit á l'escriptori, robant las horas al descans ab una constancia que sols podia aguantar una naturalesa tan forta com la seva.

Un dia lo comers de Matansas s'esglayá per efecte de una nova, que de sopte havia escampat per tot arreu un pánich inexplicable. Deyan que 'l Banch de S. Carlos anava á declarar-se en quiebra. Tothom, fins los que no hajan tingut la pena de presenciar un semblant espectacular, pot afigurarse 'l quadro que en tals casos presenta un gran centre mercantil com aquell; l'abatiment dels grans capitalistes, la desesperació dels petits comerciants, las empenyas dels que atropelladament sitiavan las portas del Banch... Lo consell estava deliberant y mentres un vocal deya ab trista convicció:

—Lo Banch está perdut.

—Jo dich que no, respongué ab firmesa un que acabava d'entrar en la sala.

Era 'n Gumá. Bons devian esser los arguments ab que prová son parer, quant la Junta per unanimitat li doná la presidencia, y molta devia esser la confiança que inspiravan sa capacitat y honradesa, quant al surtir al carrer tots l' aclamaren y li oferiren incondicional ajuda.

En efecte, 'l Banch no quebrá; sas accions pujaren de 35 á 300; los títols del capital se reduhiren á la meytat y 'ls altres fóren amortisats y taladrats.

Mentres á tan noble y trascendental empresa consagra totas sas forsas, va desencadenarse una nova calamitat sobre Matansas. Era 'l mes de Octubre de 1870. Una pluja espantosa, acompanyada de un huracá violentíssim, com sol ferho en los trópichs, havia fet surtir de mare los rius Yumari y S. Joan; tots los voltants de la ciutat estavan convertits en un llach; la platja se omplia de restos de las naus que 'l vent trossejava, fent estellas las barcas com si fóssen débils canyas

Aquell dia 'n Gumá fou més que un geni mercantil, més que un gran caràcter: aquell dia fou tot un home. Oblidant sos magatzems negats, deixant sa familia esglayada y sens pensar en altra cosa que en los debers d'humanitat, corre allá hont es més gran lo perill, entra en las habitacions hont més gran es lo risch de l'enderrocament, salva á familias enteras, ompla sa propia casa de gent desvalguda y quant ja no 'hi ha cap més, acompanya als que escapan de la catástrofe al Teatro Esteban, en lo qual s'allotjan 700 familias. Tot seguit vola á casa seva altra vegada, recull mil duros en metálich y tota la roba que pot trobar y va de porta en porta demanant en nom de sa amistat y de la humanitat afligida que ofrescan pera la suscripció, que molt prompte reuneix cent mil duros pera aliviar en lo possible tantas desgracias.

Lo governador demaná llavors una gran creu pera 'n Gumá; lo govern no va donarla y va fer be. Premiar ab una condecoració uns actes com aquestos, la veritat, sembla que no diu. S'haurian de buscar pera ells una altra mena de premis, si no fos lo millor de tots l'amor y 'l respecte dels homens de cor.

Nou mesos despres—Juliol de 1871—al cap de 25 anys d'estada á Matansas, torná en Gumá á la península per consell dels metjes que li mostravan la necessitat de cuidar sa salut, massa oblidada en mitg de tant continuadas fatigas. La despedida que li feren totas las classes socials fou la que fan los pobles als ciutadans més útils y benvolguts, fou una de aquellas manifestacions de simpatía que ni ab diners se compran, ni ab lo poder se simulan.

Desde 'l dia de sa arribada, aquest home que havia vingut pera reposar, no deixa quiet á ningú que se li acosti. A Vilanova hi havia capitalistes que densá que havian tornat de América no se 'ls havia pogut fer entrar en cap corporació; deyan que tenian lo dret de descansar y tothom respectava sa voluntat confessant que tenian rahó. En Gumá no fou de aquet parer. En pochos anys ha fet en sa vila natal tantas milloras, que tots, vullas que no, han tingut de secundarlo de una manera ó altra. Los qui coneixian aquella vila y la veuhen avuy per forsa tenen de confesar que s'está trasformant y millorant de una manera admirable. Donchs bé: no hi ha cap millora de la qual no sia en Gumá 'l principal promovedor ó quant menys lo primer y 'l més infatigable apoyo.

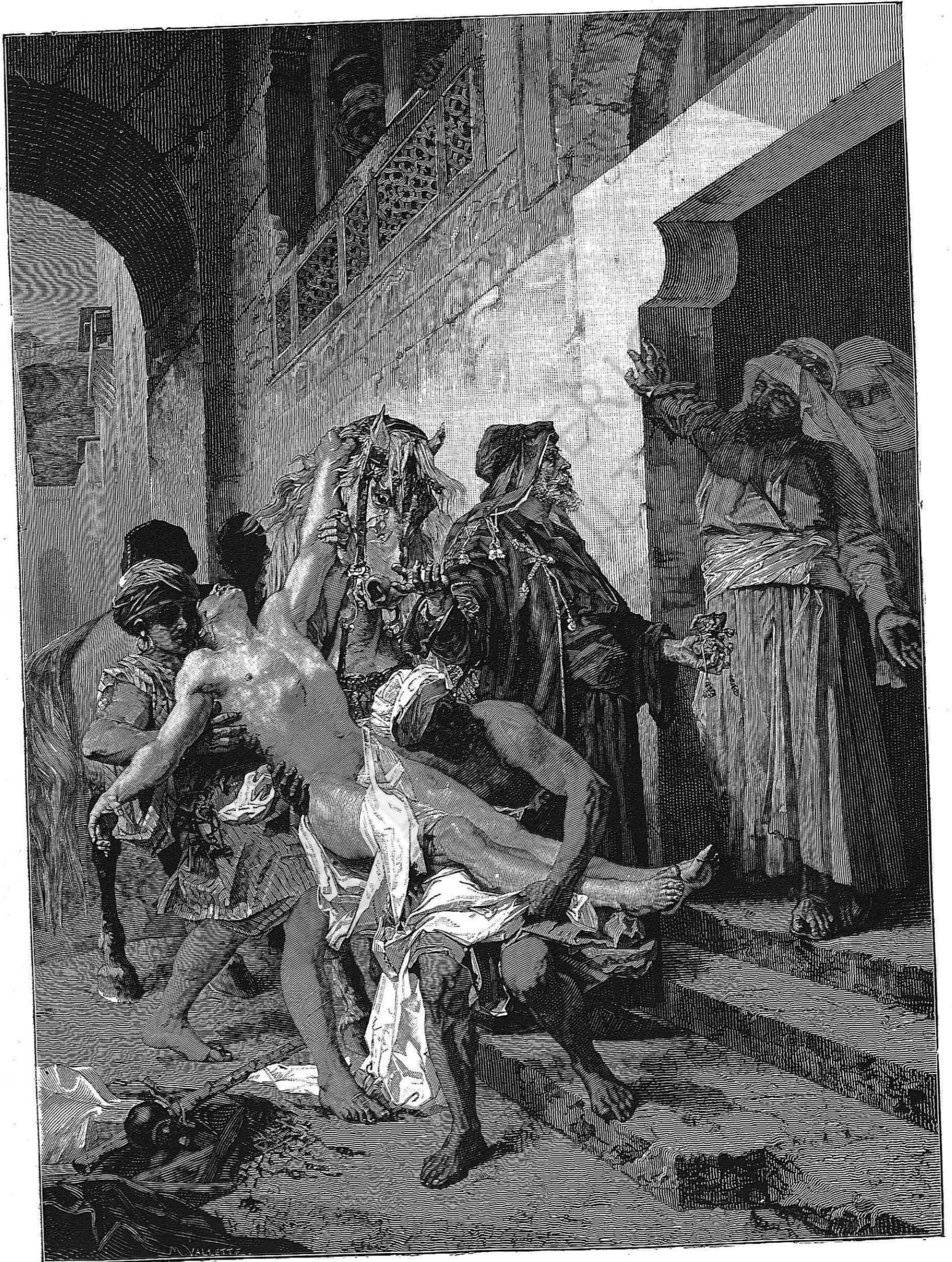
Creym que no cal parlar de la construcció de son camí de ferro; mes sí devem dir que la relació de tots los treballs y *entramaliaduras*—aquesta es la paraula—que li ha costat la realisació de tan gran empresa, sería entretinguda com una obra de imaginació. No es probable que cap espanyol haja lluytat ab tanta ostentancia y energía ab la rutina y la mala voluntat oficinescas com ho ha fet en Gumá en aquesta campanya.

Despres de la creació dels camins de ferro directes de Madrid á Zaragoza y Barcelona, qual primera secció—Barcelona á Vilanova—s'inaugurá lo 29 de Diciembre últim, ha creat lo Banch de aquesta Vila.

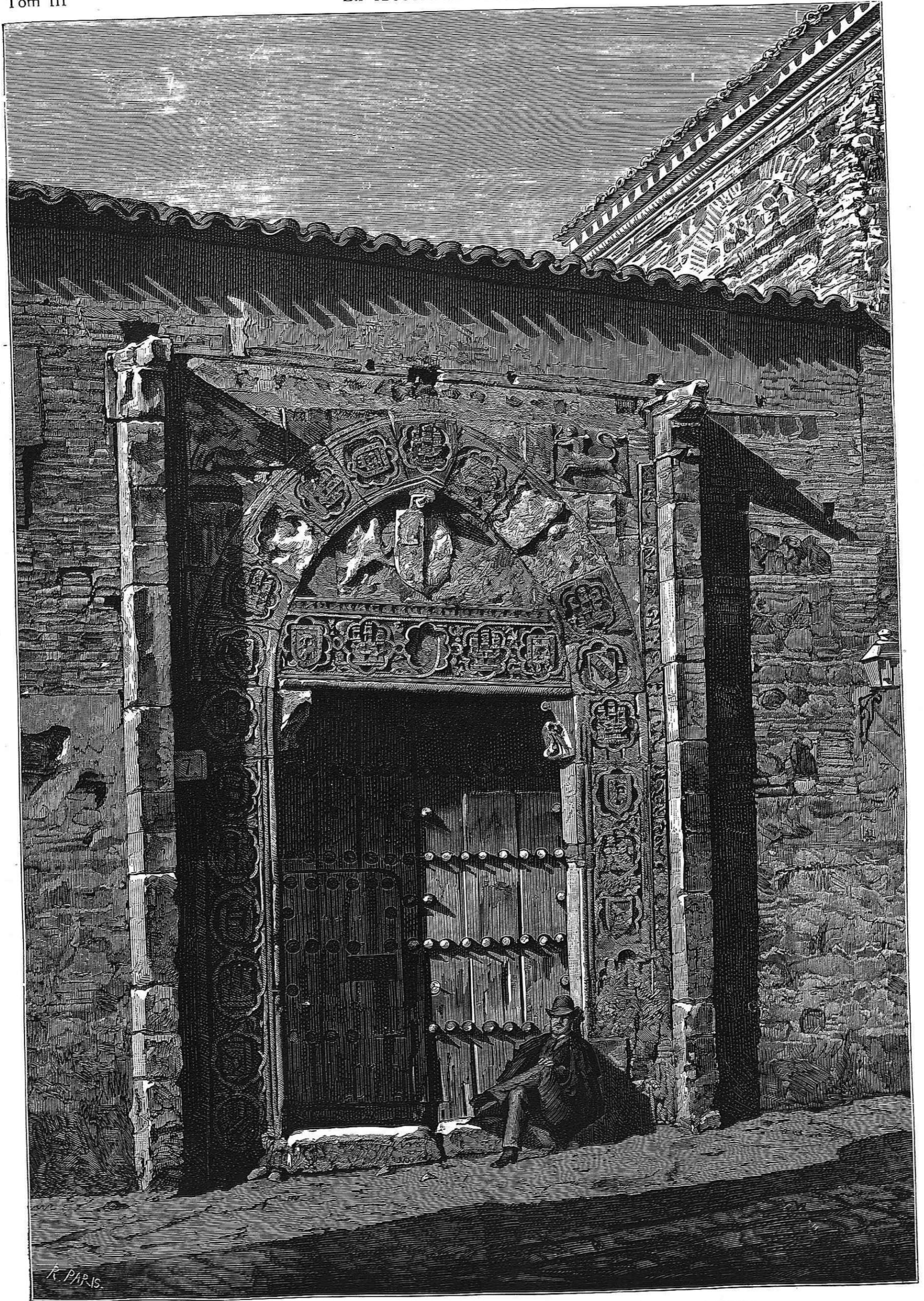
També cal recordar que Matansas ha nomenat representant en las Corts duas vegadas á don Francisco Gumá, qui avuy encara desempenya aquet càrrech.

Havem exposat fets que pintan al home de cap á peus, deixan los comentaris al juhí del lector. Fa de mal alabar á un home poderós, per més que s'honre ab sa amistat lo qui l'alaba. Si havem accedit á borronejar en mal catalá aquestos datos, es perque 'n Gumá no es de aquells homens que son notables perque la sort los enlaira, sino perque la sort—per excepció—ha fet ab ells un acte de justicia.

JOSEPH COROLEU

LO PIADÓS SAMARITÁ — QUADRO DE DUPAIN

PORTALADA DEL PALAU DEL COMTE PERE ANSUREZ Á VALLADOLID

LOS XIQUETS

¡Ay si 'm sabessen entendre!...
¡Ay si 'm volguessen seguir!

Son de Valls; de la encontrada
de més gèni català.
¡Mentre os tinga aqueixa terra
Catalunya no 's perdrà!

Sia en pau ó sia en guerra
sempre os trovan amatents;
si hi ha pau aprop la feyna
si hi ha guerra entre 'ls valents.
¡Qui ha tingut nissaga honrada
prou pot dur lo cap ben alt!
Qui en eix mon resa y treballa
Deu del Cel no pot deixal!

Sou de Catalunya
l'esperit sencé
qui vos vulga torcer
cal que hi pensi be
que si un jorn ho prova
tot seguit ja veu
que son fets d'aquella fusta
que no 'n creix per tot arreu.

Vostres torras atrevidas
símbol son d'un temps passat;
d'un passat ple de grandesa,
rich d'amor y llibertat.
Lo més ferm y robust, ara,
es la basa del castell,
lloch te al mitj lo menys atleta,
dalt de tot, l'esperit novell.
Grans y xichs, tots á la colla
per igual hi son contats
¡aixís era á Catalunya
l'Estament dels temps passats!
Sou de Catalunya, etc.

Vostra gayta y tamborino
recorts son d'un temps mellor
ique bé fa quant sols refila
melodias de tristor!
De cansons y contradansas
prou ne sap y n'ha tocat,
quant la terra catalana
era un doll de germandat.
Sa tonada es més valenta
si 'l castell vol flaqueijá;
quant al cim lo baylet puja
¡Deu de Deu, quin repicá!
Sou de Catalunya, etc.

Si 'l castell un colp trontolla
no cediú de nostres fins;
¡Tant y tant l'han trontollada
á la pátria sos butxins!
Si esfondrat vos cau en terra
tots la culpa no 'n tindreu
que traydors, fellons y débils
n'hi han hagut per tot arreu!
¡Deu ho sap, en la cayguda,
qui la vida hi pagarà,
¡Quant caygué 'l Castell dels ávis
quanta sanch no 's va vessa!
Sou de Catalunya, etc.

Aixequéu; aixequéu torras
xichs de Valls; bons catalans
com més altas pogueu ferlas
més veuran qu'eram avants.
Lo més ferm y robust, sia
forta basa del castell,
vaigi al mitj lo menys atleta,
dalt de tot l'esperit novell.
Fentho aixís tots hem de dirvos
fins á l'hora de morí
al mirar vostra ardidesa
que 'ns recorda 'ls temps d'ahí:
«Sou de Valls de l'encontrada
de més gèni català!
¡Mentre os tinga aqueixa terra,
«Deu ajut, qui 'ns matará!»
puig sou de nissaga
d'esperit sencé
qui vos vulga torcer
cal que hi pensi be
que si un jorn ho prova
tot seguit veurá
que son fets d'aquella fusta
qu' en lloch més ne creixerá!

CARLES PIROZZINI MARTÍ.

CONSISTORI
DELS
JOCHS FLORALS DE BARCELONA
CONVOCATORIA PERA 'LS DEL ANY 1882

Als honorables poetas y prosadors de Catalunya y de
tots los comtats y antichs realms hont la nostra llen-
gua es parlada ó coneguda, 'ls set Mantenedors del Con-
sistori dels Jochs Florals de Barcelona, en l'any XXIV°
de llur restauració, salut.

Pera mellor cumplir l'honrosa comanda que 'ns feu
lo respectable Cos d'Adjunts lo dia 13 de Novembre
passat vos invitám á pendre part en los Jochs Florals
de 1882, que inseguint l'esperit de la institució y la
costum de temps establerta, serán regits per lo següent
cartell, desitjantvos á tots clar ingeni y alta inspiració
y á nosaltres dretura y acert pera jutjar als més dignes.

CARTELL

Lo primer diumenge de Maig, qu' en lo vinent s' es-
cau al dia 7, serán adjudicats en la festa poética dels
Jochs Florals, als autors que resulten esserho dels tre-
balls premiats, los següents:

PREMIS ORDINARIS

Una englantina d'or, que s'entregará al qui haja tro-
vat ab més acert sobre qualsevol dels fets històrics,
usatges ó costums de la terra catalana, essent preferida,
en igualtat de mérit, la poesia escrita en la forma nar-
rativa de romans ó llegenda.

Una viola de or y d'argent, que será adjudicada al
autor de la mellor composició lírica, ja sia religiosa ó
bé moral.

Una flor natural, premi anomenat d'honor y corte-
sia, que s'otorgará al qui haja presentat una poesia més
inspirada sobre tema que 's deixa al bon gust dels tro-
vadors. Lo qui l'obtinga haurá de fernepresent á la da-
ma de sa elecció, la qual, proclamada *Reyna de la festa*
com d'antich s'acostumava, entregará 'ls premis res-
tants als qui n'hayan sigut guanyadors.

A mes d'aquestos tres, s'adjudicarán en la mateixa
festa poética los següents:

PREMIS EXTRAORDINARIS

Un medalló d'or, premi ofert per una agrupació ca-
talanista, que s'adjudicará al qui, inspirantse en lo re-
naixement del esperit catalá, haja presentat lo mellor
himne, qu' haurá d'esser breu y enérgich y reunir con-
dicions pera posarse en música.

Una lápida de marbre negre ab l'escut de la Societat
grabat en or, oferta per l'Associació Catalanista d'Ex-
cursions Científicas, que será otorgada al autor de la
mellor monografia d'un monument, població ó encon-
trada de Catalunya.

Un objecte d'art, ofert per la Redacció de *La Renai-
xensa*, Diari de Catalunya, que 'l guanyará l'autor del
mellor treball d'imaginació en prosa.

Un objecte d'art, oferta de alguns catalanistas, será
adjudicat á la mellor poesia de caràter marcadament
festiu-humorístich y que reunesca més bona forma lite-
raria.

Un fonógrafo, oferta del distingit catalanista don Ivo
Bosch. Ne será guanyador lo poeta que mellor cante la
vida moderna.

De més á més, lo Consistori podrá adjudicar los pre-
mis extraordinaris que tinga á bé crear y 'ls accésits y
mencions que crega merescuts, segons lo resultat del
certámen.

Tota composició pera entrar en concurs haurá d'esser
inédita y estar escrita en antich ó modern catalá litera-
ri d'est Principat, Mallorca y Valencia, ó en qualsevol
dels dialectes del Mitj-jorn de la Fransa, ab tal que l'
autor, evitant l'influencia de tot'altra mena de parlar
estranya al país de la llengua d'Oc, procure escriure
de la manera més semblant al antich provensal ó al ca-
talá literari.

Tots los treballs haurán d'adressarse al Secretari d'
est Consistori del 1 d'Abril vinent, acompanyat cad'un
d'un plech clos que contindrà 'l nom del autor y durá
en lo sobrescrit lo títol y lema de la composició á que
pertanye.

Los plechs corresponents als treballs no premiats se-
rán cremats públicament, després d'oberts los dels au-
tors, qu' hajan obtingut joya ó accésit y proclamats llurs
noms.

Tot'obra premiada quedarà de propietat del Consis-
tori, durant lo terme d'un any, contador desde 'l dia
de la festa.

¡Que Deu vos done á tots la llum de l'intel·ligencia y
'l foch del sentiment, pera cantar ab esperit ben catalá
la *Patria*, la *Fé* y l'*Amor*!

Fou escrit y firmat lo present Cartell en la ciutat de
Barcelona als 31 de Desembre del any 1881, pe 'ls set
Mantenedors.

Frederich Soler y Ubert, President.—Manel Ange-
lon, Vice-President.—Narcis Oller.—Joseph Feliu y Co-
dina.—Joan B. Ferrer.—Artur Gallard.—Carles Pi-
rozzini y Martí, Secretari.

SUPLEMENT AL CARTELL

PERA 'LS DE 1882

Després de la publicació del Cartell qu'aquest Consis-
tori firmó en 31 del passat Desembre, han sigut oferts,
pera adjudicarse en la vinent festa dels Jochs Florals,
los següents

PREMIS EXTRAORDINARIS

Una joya artística y alegórica, oferta de la Associa-
ció d'excursions catalana que se entregará al autor del
mellor estudi crítich-històrich sobre la poesia popular
catalana, essent preferit, en igualtat de mérit lo estudi
que acompanye un plech més nombrós y escullit de
cansons popular inéditas.

Una medalla de plata, oferta del Ateneo Barcelonés,
que será adjudicada al autor de la mellor colecció d'ar-
ticles crítichs que tendeixen á moralisar las costums
catalanas.

Un clavell d'or y argent, ofert per l'Excm, Ajunta-
ment de Reus, que s'entregará al autor de la mellor
composició en vers, sia lírica ó escrita en la forma de
romans, que cante ó descriga més bé algun dels fets
històrics esdevinguts en la provincia de Tarragona.

Un estoig, contenint los atributs del cerraller, execu-
tats en ferro, per l'ofertor don Pere Mr. Sançristófol, s'
adjudicará al mellor treball en prosa que tracte de la
Industria cerrallera desde el sigle XII fins als nostres
dias.

Las composicions optants als premis sobre dits, hau-
rán de subjectarse, en tot, als requisits qu' en lo citat
Cartell se demanan, com y també esser tramesas al Se-
cretari dels Jochs Florals, Passeig de Pujadas, 1, 1°,
avans del mitj dia del 1 de Abril vinent.

Barcelona 31 de Janer de 1882.—Per A. del C., Carles
Pirozzini y Martí, Mantenedor-Secretari.

JOVENTUT CATOLICA DE BARCELONA

CERTÁMEN CATALANISTA

CONVOCATORIA PER LO ANY 1882

L'Academia d'aquesta Joventut Católica, inseguint,
com los anys passats, l'esperit de la seua institució,
qu' es trevallar per lo major enaltiment de la Fé, de la
Patria, y de l'Amor cristiá, invita á tots los honorables
poetas y prosadors de la terra catalana, á pendrer part
en lo IV CERTÁMEN LITERARI que ha determinat celebrar
en MDCCCXXXII per la festa del gloriós Sant Jordi,
patró de Catalunya, en lo qual regirán las lleys del se-
güent

CARTELL

Lo diumenge dia 23 d'Abril próxim vinent serán ad-
judicats, en la prenomada festa poética, los premis de
costum y los extraordinaris oferts per los Il·lustríssims
Senyors Prelats y per las respetables Corporacions, que
se indicarán, en exa forma:

Premi de la Flor de taronger d'or y de argent. Se
entregará al autor de la poesia mes inspirada sobre
qualsevol dels dogmas ó de las institucions de nostra
Santa Fé Católica.

Premi del Ram de llover d'argent. Será adjudicat á
la composició poética que celebre ab mes alt ingeni y ab
esperit mes catalá alguns dels fets històrics, costums
ó tradicions de la nostra terra.

Premi de la Flor natural. Otorgat será al qui mellor
cante lo sentiment d'amor, devent apartarse los poetas
de tot degenerat realisme y mantenirse en las mes puras
regions de l'esperit. Lo qui obtinga est premi deurá
ferne ofrena á la dama que voldrá elegir, la qual, pro-
clamada *Reyna del certámen*, entregará los premis res-
tants als que ne sian guanyadors.

Premi del Llaut d'argent. Se 'n farà present al que
haja compost la mellor poesia lírica sobre algun tema,
que no vinga comprés en un dels tres anteriors.

PREMIS EXTRAORDINARIS

Lo Excel·lentíssim Senyor Bisbe d'aquesta Diócesis,
president honorari de l'Academia, ofereix una *Imatje*
d'argent de la Verge de las Mercés al mes inspirat
cantor de «Lo descens de Nostra Senyora á Barcelona
per la fundació del Ordre Redemptora de cautius.»

Lo Excm. é Ilm. Senyor Arquebisbe de Sevilla: una
escribitura de cedre y d'argent á la mellor composició
en vers, ó prosa sobre «La misteriosa llum que en tes-
tificació y evidencia del misteri de la Santíssima Trini-
tat, envia l'Omnipotent á la ciutat de Manresa als 31 de
Febrer de l'any 1345.»

Lo Excm. Senyor Bisbe de Tortosa: una *ploma d'ar-
gent* á la mes acertada «Memoria sobre la influencia
social y religiosa de la Institució de las Joventuts Cató-
licas en la vida present dels pobles.»

Lo Exm. Senyor Bisbe de Ileyda: un *lliri bosquetà* de argent al autor de la poesia sobre alguns del fets històrics de dita ciutat, que reunesca mes estimables condicions.

Lo Exm. Senyor Bisbe de Segorb: una *artística joya* d'argent, á la mellor monografia, històrica y crítica, sobre la poesia religiosa catalana desde l'època dels *trobadors* fins als nostres dies.

I. l'Associació de Catòlics d' esta ciutat: una *joya de caràcter religiós* á la Narració històrica-popular, escrita en castís llenguatge, de l'estada á Catalunya de l'insigne espanyol Ignasi de Loyola relacionada ab la fundació de la inclita Companyia de Jesus

La Redacció de la *Revista Popular*: una *colecció de obras triadas originals de celebrats escriptors catalans* antics y moderns, al autor de la mes bella Novela històrica que retrate qualsevol dels epissodis ó de las èpocas de la historia de Catalunya anterior al regnat de Felip V.

Y per últim, la Redacció de *La Veu del Montserrat*: una *joya alegòrica* del tema que proposa, á saber: Historia de la institució catalana del Sometent, ab un estudi de las condicions ab que s'podria organitzar en nostres dies perque fos un auxiliar del poder públich y garantia del ordre y seguretat del Principat de Catalunya.

De mes á mes, lo Jurat del Certámen podrá adjudicar los accessits y mencions honoríficas que crega convenients, als treballs, no premiats, que á son dret judici ne resulten merexedors.

Las composicions deurán esser inéditas y escritas en catalá literari (comprentense en ell, aixís la parla del Principat, com les de Mallorca y Valencia) ó en provençal antic ó modern.

Las qui resulten distingidas per lo Jurat serán sotmesas, á la censura de l'Autoritat eclesiástica; y los plechs corresponents á las qui no hagen obtingut premi, ni accessit, serán cremats publicament en lo acte mateix de la festa.

Lo Jurat d'enguany queda constituït per los senyors D. Joaquím Rubió y Ors.—D. Jaume Collell, pbr.—Don Feliu Sardá y Salvany, pbr.—D. Marcell Menendez Pelayo.—D. Ramon de Siscar.—D. Andreu Balaguer y Merino.—D. Joseph de Palau y de Huguet.

Totas las composicions haurán d' adreçarse á la Secretaria de l'Academia carrerde la Porta-ferrisa, n.º 13) avans del mitxdia del primer d'Avril pròxim vinent, acompanyada cada una d'un plech clos que contindrà lo nom del autor y en lo sobrescrit durá lo títol y lema de la composició respectiva.

Tots los treballs distingits ab premi ó ab accessit, quedarán de propietat de la Academia de la Joventut Catòlica, durant lo terme de un any contador desde lo dia de la festa.

¡Deu vulla comunicarvos á tots, honorables prosadors y poetas, y á vostres dignes jutjes, sa Llum qu' es font d' inspiració y de rectitut, pera que aixís ne resulte ben enaltida la vera Religió y la Pàtria Catalana!

Fou escrita y firmada la present convocatoria en la ciutat de Barcelona, en la diada del Naixement de Nostre Senyor Jesucrist de l'any MDCCCLXXXI.

Lo president, *Antoni Rubió y Lluch*.—Lo vispresident, *Joseph de Palau y Huguet*.—Lo tresorer, *Magí Soler y Benaprés*.—Lo secretari, *Tomás Feliu y Pavía*.—Aprobat. Lo president de la Joventut Catòlica, *Luis de Cuenca y de Pessino*.

BELLAS ARTS

EN TRE 'ls quadros exposats en aquesta última quinzena en lo establiment del senyor Parés deu mencionarse, en preferent lloch un que ab lo títol de *Botí de Guerra*, ha pintat lo distingit artista don Enrich Serra.

Nos tenia acostumats aquest senyor á composicions de conjunt brillant, ricas de llum y de color, pródigas en detalls y notables per son vigor y la facilitat que en ellas se revela; y just es confessar que aquest últim quadro no desdiu per sa factura de altres anteriors obras, en punt á reunir totas las ditas condicions. Pero, també es precís que ho reconeguem; lo quadro s' fa admirar sols en detall; en son conjunt no es de lo millor que ha produhit lo senyor Serra: te figuras y te fragments, per exemple, la del capdill que dret y ab actitud noble y plena de feresa sembla donar imperiosa ordre, la de las dos presoneras, una ajaguda á sos peus, altra subjecta pels robustos brassos d' un esclau; y en punt á fragments la catifa sobre la que s' presenta 'l guerrero, que es d' una realitat extraordinaria y algun altre objecte decoratiu, sens olvidar l' *alísar* del fondo; mes en cambi la composició no ns pareix prou ben enllassada, no está prou pensada l' agrupació de las figuras y 'l conjunt resulta convencional, per més que no deixi de esser brillant. Alguns defectes de dibuix y alguna nota massa pujada de color hi trobará 'l que sigui més exi-

gent. Nosaltres nos limitem á consignar l' impressió total y no passarem més endavant.

En molta veritat se pot dir que 'ls pintors coloristas sembla que hagin volgut buscar ab preferencia sas impressions ab assumtos orientals. La naturalesa, rica allí de colors, los pintorescos trajos, los tipos extremadament caracterisats, atrauen als artistes que cansats de prodigar sos colors en los quadros del género dit de *cosacons*, se veuen de sobras compensats en pintar escenas de la vida íntima dels pobles orientats; y aixís sobre un fondo animat, rich en accessoris que s' prestan á sa fantasia, nos ofereixen sovint lo tipo de esclaus embrutits ó de donas de bellesa més ó méns atractiva, tipos que no diu res al esperit, mentras la mirada queda confoesa y seduhida per la orgia del color. Pero desde luego s' troba que 'l convencionalisme está en la composició sobre la realitat y á la fi es confesa que essent l' obra notable no atrau, ni diu re al cor.

Pasem de llarch sobre punt tan delicat.

Un altra obreta del senyor Serra hi ha exposada á casa Parés; es una ayguada en que s' representa la figura d' un d' aquells veterans del segle XVI; figura molt ben posada, tractada ab gran valentia y que porta 'l sello de la poderosa genialitat del senyor Serra, que sense vacilacions y ab prodigiosa facilitat dona vida á las més variadas personificacions.

Tres quadrets del senyor Campmany hem tingut també ocasió de veurer: dos que representen bulevards de París un tant abocetats, y un altre que te per fondo la plassa de la Concordia, més notable, si bé algo flach en lo celatje. No s' ha de judicar per aquestos quadrets lo talent de aquest artista, quals facultats no son escasas.

Mes que altres obras del mateix género que ha exposat anteriorment, nos ha agradat un quadro del senyor Duran en lo que si veuen dos revedoras; hi ha molta naturalitat y bona perspectiva y un colorit fresch y brillant. Lo senyor Durán ha fet notables progressos y ha probat que pot mol be empendrer obras de més valer.

Lo senyor Inglada ha presentat un cap un xich abocetat pero tocat ab facilitat y gust.

Un altre obra pictòrica verament notable ha sigut exposada després de la que acabem de fer menció. Nos referim al quadro representant al general Prendergast, degut al pinzell del artista senyor Planella Rodriguez. Aquest quadro, per cert de més que regulars dimensions, honra á son autor.

Lo general está colcat á caball y á poca distancia á la esquerra del espectador se veuen sos ajudants: en lo fondo desfila la caballeria y en últim terme s' destaca 'l port y lo castell de Montjuich. La posa de la figura del general no pot pas ser més natural; la semblansa es notable y aixís en lo conjunt com en los detalls está pintada ab vera inteligencia y gust.

No méns notable es lo caball en que va montat, de actitud reposada, pero superba. Destaca imponent aquella figura sobre un fondo animat y plé moviment, sens que per aixó las altres ocupen un lloch tan secundari que deixi de reconeixers las personas en éll representadas.

Passant de la composició á la execució direm que en aquesta tela s' dona á coneixer lo domini del dibuix y del color; sobre tot de la perspectiva que verdaderament es admirable; la justesa y seguretat, la armonia en las tintas y una entonació vigorosa, recomenan per tots conceptes aquesta nova obra del senyor Planella.

Altres dos quadros te aquest artista en lo mateix establiment: lo tipo d' un llancero, molt ben apuntat y pintat ab notable desembrás y energia, quadro que encara que de reduhidas dimensions crida molt poderosamente l' atenció per la naturalitat y lo bon gust que respira; y una platja en las inmediacions d' un establiment de banys, en la que si veu la figura d' un noyer. L' oleatje es notable per la ilusió que causa á la mirada y la perspectiva está molt ben sentida: en quant á la figura destaca graciosament sobre un fondo brillant y de extraordinari realisme.

Un quadro firmat per lo senyor Codina, es sempre un atractiu per los aficionats á las arts. No desmereix lo que ha exposat últimament dels anteriors; la mateixa elegant factura, la mateixa sobrietat en las tintas dintre de la riquesa y armonia que brillan en sas composicions: aquesta representa una elegant dama renyant á un enjuguesat noyer; si s' fá excepció de la posa de la dama, aixís en son conjunt com en sos detalls, tot es recomenable en aquesta obra.

Porta una composició històrica que figura prop de las anteriors la firma del senyor Huyent, quadro en que brillan qualitats recomenables, pero en que lo clá oscur no ha estat prou ben entés; l' efecte de la llum es nulo precisament en una composició en que aquesta s' troba per aixís dirho, concentrada; notem també poca armonia en las tintas y un colorit un tant fret.

Lo senyor Talarn ha exposat una figura de mitx cos, representant un guerrero: es recomenable per lo vigorosament modelada de la testa y per lo relleu de la corasa

y altres accessoris, y precisament ho es per esser feta ab llápis y sumillo, procediment que posa á prova els recursos y la genialitat d' un artista.

F. BARADO.

LLIBRES REBUTS

LUZ EN LA TIERRA. Demostracion de que entre la Religión catòlica y la Ciencia no pueden existir conflictos, por *Abdon de Paz*.

A la galanteria extremada del senyor de Paz, que al despedirse de nosaltres nos feu present d' un exemplar de sa obra, havem de correspondre dedicant á ella algunas ratllas, no pas tantas com á disposar de més espay li dedicariam, fent justicia al mérit d' un llibre que ab notable acert va distingir la Real Academia de Ciencias morales y políticas de Madrid ab un accésit en lo concurs extraordinari de 1878. Es l' obra de que parlem una valenta defensa de las armonias entre la Religión catòlica y la Ciencia, escrita en llenguatge castellá de bona mena y en estil sobre manera elegant; es un llibre que tant parla al cor per la poesia que en tot éll hi ha escampada y que esclata á cada punt en brillantissimas imatges, com parla al enteniment portantlo per camí fácil y per rigorós raciocini á las conclusions filosóficas que condensa l' autor en aquestas paraulas: «los conflictos que han brotat entre la Religión Catòlica y la Ciencia no afectan ni poden afectar caràcter esencial, sinó accidental, com fills de circunstancias històricas y de la tendencia á confundre personas ab doctrinas y la excepció ab la regla. Lo problema filosófic trobará, segons lo meu humil criteri, superior solució en un sistema que, apoyantse en la paraula Revelada, y assimilantse tots los elements del saber, denomino *Positivisme Cristiá*. Lo problema històric se resoldrá á sa vegada en lo triunfo del dret, per la llibertat honradament practicada. Lo problema religiós donará de sí l' exaltació de la Creu, que farà de la terra digna imatge del cel.» Es interessant lo *preámbul del llibre I* en que l' autor, criticant de incompletas las classificacions científicas conegudas fins avuy, unas per defecte d' època y altres per defectes d' escola, estableix la seva propia, que es molt racional, senzilla y á nostre entendre tan completa com se necessita pera que s' accepte ab preferencia á las demás; aquest llibre primer está dividit en tres parts en que l' autor s' ocupa del Cristianisme en l' Art, en la Ciencia y en la Moral. En lo llibre segon de l' obra, que compren l' *Exámen de conflictos*, se fan notables molt especialment los capítols que s' refereixen al *Origen de la Ciencia, De Augusto á Constantino, Averroes, Criterio de la verdad, y La Inquisicion y la Revolucion*, sens que aixó vulga dir que no revele l' autor bon sentit filosófic y raras condicions d' escriptor en las demás parts d' aquest segon llibre que s' lo més interessant de l' obra que acabem de examinar. En lo *llibre III* presenta 'l Sr. de Paz la *Solució de problemas*, essent molt important lo capítol *A la luz de la Historia*, en que demostra l' autor no escasos coneixements històrics y bon criteri filosófic pera aplicarlos á la demostració de sa tesis.

En resúmen, l' obra *Luz en la Tierra* es digna de esser llegida y demostra los estudis continuats del autor sobre las materias que en ella tracta. Al donar al senyor de Paz las gracias per l' envió del llibre, lo felicitem de cor per éll y cumplim un deber de justicia recomanant sa lectura als que tenen alguna afició á semblants estudis.

NOVAS

Ha pres possessió de la cátedra de Historia crítica de Espanya en la facultat de Filosofia y Lletres de nostra Universitat, nostre distingit amic lo conegut escriptor don Gayetá Vidal de Valenciano que desde la supressió de l' assignatura de Geografia descriptiva que desempanyava s' encarregat de un dels cursos de Historia Universal. Celebrém de totas veras que hagi sigut encarregada l' explicació d' una assignatura de sas favoritas lo docte profesor, digne representant del catalanisme en aquella distingidíssima facultat que ja n' hi compta també d' altres.

També ha sigut nomenat Catedràtic de Llengua Hebrea en dita facultad nostre particular amic l' estudiós jove don Delfi Denadin. Li doném l' enhorabona.

ADVERTENCIA

Ab aquest número repartim á nostres abonats la portada y taula corresponent als volums I y II de nostre publicació, ab los quals podrá procedirse á l' enquadernació dels mateixos que n' forman un sol.

BARCELONA — CASAS RECOMANABLES — BARCELONA

<p>CENTRO de CONSTRUCCIÓ EPIFANI ROBERT Consell de Cent, 295 ESPECIALITAT EN OBRAS D'ART</p>	<p>Sostres Artesonats Sistema privilegiat J A U M E C O M E R M A Paseig de Sant Joan, núm. 156</p>	<p>MAGATZEM de Drogas y Productes químichs Anton Busquets y Durán Gran assortit de articles pera farmacia y fábricas de barnís Carrer de Sant Pau, número 19</p>	<p>COMPANY, GERMANS XOCOLATES Premiat en totes las exposicions ahont ha sigut presentada Comte del Assalt, 50 cantonada á la del carrer de S. Ramon</p>
<p>NOVETATS pera SENYORA Pasqual y Companyia 28, Boqueria, 28</p>	<p>Senyoras TORT, germanas Fernando VII. 39-1.º Assortit de tota mena de articles roba blanca Especialitat en nuviatjes; preus módichs</p>	<p>SOMBRERERÍA J U A N V A L L S Carrer d' Avinyó, número 1 ESPECIALITAT en los SOMBREROS pera NOYS</p>	<p>OBJECTES DE ESCRITORI Especialitat en tintas pera escriure, copiar y sellar Francisco Javier y Sala Carrer de la Unió, 3</p>
<p>CÁRLOS BORRÁS Taller de Maquinaria Especialitat en máquinas de moldre sucre 40, Aforas de la Porta Nova, 40</p>	<p>ABUNDANT ASSORTIT de TEXTITS y articles pera senyora SUBIRATS y COMP.ª Boqueria, 42 y 44. — Avinyó, 2.</p>	<p>Especialitat en llencería, cortinatjes, alfombras, tapicería y articles de punt MITJANS y C.ª Fernando VII, — 2 y 4</p>	<p>COLEGI DE SANT TOMÁS de 1.ª y 2.ª ensenyansa ESPERIDION FERRANDO DIRECTOR Avellana, 5-1.º</p>

PASTA PECTORAL DEL DR. ANDREU

REMEY SEGUR CONTRA TOTA CLASSE DE TOS PER FORTA É INCÓMODA QUE SIA

CLASSIFICACIÓ DE LAS VIRTUTS D' AQUESTA PASTA EN LAS DIFERENTAS VARIETATS QUE REPRESENTA AQUELLA ENFERMETAT

LA TOS

seca y convulsiva, interrompuda molts vegades per sofocació, com succeheix als asmàtics y personas excessivament nerviosas, ja per efecte de una gran debilitat, ja per efecte de la coqueluche ó de un catarro, se alivia de moment ab las pastillas que contenen dita pasta pectoral, sentintse lo malalt á las primeras dosis molt mes tranquil y animat

LA TOS

ronca y fatigosas que es sintoma casi sempre de tisis y catarros pulmonars, així com la que es continua y rebetle, disminueix moltíssim, rebaixant per complert los accesos violents que portan á un estat de completa depauperació del malalt.

LA TOS

catarral ó de costipat, així com la que s' anomena vulgarment de sanch, ja sia de forma aguda ó crónica, se cura sempre ab aquest precíus medicament. Son numerosíssims los exemples de curacions obtingudas en personas que de molts anys patian semblant tos tan incòmoda y seguida, que al mes petit refredat se reproduhia d' una manera insufrible.

Es d' advertir que molts **TÍSSIS** pulmonars provenen d' una simple **TOS**, ocasionada per un **COSTIPAT** mal cuidat. Aquest es donchs lo medicament mes segur pera curar en uns casos y combatre en altres una enfermetat de quals terribles resultats se veuen diariament exemples

ASMA { ALIVI Y CURACIÓ DEL **ASMA** Ó SOFOCACIÓ PER DIVERSAS CAUSAS } **ASMA**

Remey prompte y segur que penetra directament en forma de fum, dintre del aparato respiratori

Fumant un sol cigarrillo, fins en los atachs mes forts d' asma se sent al instant un gran alivi. La expectoració se reproduheix mes facilment, la tos se alivia, lo pit palpita ab mes regularitat, respirant després lo malalt ab mes llibertat.

Aquestos cigarrillos portan una boquilla tan cómoda, que no embruta 'ls dits y 'l fum s' aspira ab extraordinaria suavitat, poguentos fumar las senyoras y personas mes delicadas.

LOS ATACHS D' ASMA per la nit se calman al instant ab los papers azoats, cremantne un dins la habitació, de modo que 'l malalt qu' s' trova privat de descansar, sent ben prompte un agradable benestar, que s' converteix en lo mes apacible somni. **LOS ATACHS D' ASMA**
Se venen aquestos medicaments en las farmacias de son autor, **Rambla de las Flors, número 4 y Baixada de la Presó, número 6.**
Hi ha depòsits en las principals poblacions d' Espanya y de l' Extranjer

JAUME MOLINAS editor; carrer del Consell de Cent, número 297, BARCELONA

RESÚMEN-LEGISLATIVO

GRAN OBRA JURÍDICA

IMPORTANTÍSSIMA PERA TOTAS AQUELLAS PERSONAS QUE S DEDICAN A NEGOCIS FORENSES Y ESPECIALMENT

ÚTIL ALS TRIBUNALS DE JUSTICIA Y Á LA CURIA

PER LO

DR. D. JOAN DE MARFÁ DE QUINTANA

Atvocat dels tribunals del regne, individuo del Colegi d' eixa ciutat y autor de varias obras facultativas

Recomenada per DEU DECANATS de Colegis de Atvocats; SIS PROFESSORS de Dret; y MOLTS DIARIS Y PERIÓDICHS. Se han publicat 31 quaderns, y la obra 'n tindrà de 34 á 36.

Se publica per entregas de 8 planas en 4.ª prolongat, repartintse per quaderns de sis entregas (48 planas), al preu de UNA PESSETA cada quadern en tota Espanya.

LA ILUSTRACIÓ CATALANA

Desitjosa aquesta Empresa de complaure á molts suscriptors que 'ns han demanat tapas, tant per colleccions com per l' exposició de números solts, de LA ILUSTRACIÓ, hem encomenat á un acreditat taller d' enquadernacions la confecció d' aquellas, las quals podem oferir en Barcelona, als preus següents:

TAPAS ab dibuixos daurats y negres, cantonera y claus de metall, llom de xagri y tela inglesa, propias pera casinos, cafés, etc., etc.	Rs. 36
ENQUADERNACIÓ de lo publicat fins á últim del any passat ab tapas de gran luxo	» 36
TAPAS solas, tela inglesa pera l' enquadernació de volums	» 22
COLECCIONS enquadernadas de lo publicat fins á últim del any passat	» 130
COLECCIONS sense enquadernar	» 100

Resto d' Espanya los mateixos preus, mes quatre rals per gastos de franqueig — Las demandas se dirigitán á la Administració, carrer de la Unió, 28, entresol.

Se admeten anuncis pera l' última página á preus convencionals